

BELGELER

TMMOB MİMARLAR ODASI HAZİRAN 2005

2

ULUSLARARASI BELGELER FÖYÜ

HABERLER

2

ACE Genel Kurul Toplantısı Yapıldı

ACE 2006-2009 Stratejisi Ne Öngörüyor?

AB Parlamentosu'nda Mesleki Yeterlikler Direktifi Oturumu

BELGELER

UIA

UIA Uluslararası Meslek Standartları Mutabakat Metni

6

Mutabakat Metni Politikalarına İlişkin Öneri Kılavuzlar:

- Mesleğin Bir Başka Ülkede Uygulanması

14

- Mesleği Uygulama Kapsamı

17

- Meslek Kuruluşlarının İşlevi

20

NCARB

Amerika Birleşik Devletleri'nde Mimarlık Mesleği ile İlgili

27

Düzenleme ve Örgütlenmeler

RIBA

Mimarlık İçin Manifesto: Daha İyi Bir İngiltere İçin 21 Eylem

31

YAYINLAR

34

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

35

WEB KAYNAKLARI

36

TMMOB Mimarlar Odası tarafından yayımlanan Mimarlık Haberler bülteninin ekidir.

TMMOB MİMARLAR ODASI Konur Sok. No: 4/2 Yenışehir 06650 Ankara

Tel: 0312 417 37 27 Faks: 0312 418 03 61 e-posta: info@mimarlarodasi.org.tr www.mimarlarodasi.org.tr

Mimarlar Odası Adına Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Fatih Söyler Baskı: Yalçın Matbaası 1500 adet basılmıştır.

ACE Genel Kurul Toplantısı Yapıldı

Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) Genel Kurul toplantısı 23 Nisan 2005'te Brüksel'de yapıldı. Genel Kurul toplantısının ilk maddesi olarak belirlenen ve ACE'nin önümüzdeki üç yıllık dönemde izleyeceği politikaları tanımlamayı amaçlayan ACE Stratejisi, Genel Kurul toplantısı öncesi 22 Nisan'da gün boyunca yapılan özel oturumda geniş bir şekilde tartışıldı.

Genel Kurul toplantısı oldukça yoğun bir programla toplandı. Gündemin ana başlıkları, 2006-2009 ACE Stratejisi, ACE'nin yeni yönetim sistemi, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan İç Pazarda Hizmetler (SIM) Direktifi, Avrupa Mimarlık Politikası ve Avrupa Parlamentosu'nda kurulan ve ACE'nin de katılımında bulunduğu Kent ve Konut Ortak Çalışma Grubu olarak belirlenmişti.

SIM Direktifi konusunda bilgilendirme yapan ACE Genel Sekreteri Alain Sagne, Avrupa Komisyonu'nun hiçbir şekilde Direktifi geri çekme niyeti bulunmadığını, fakat belirli meslek alanlarıyla müzakereler sonucunda yapılacak değişikliklere açık olduğunu belirtti. Sagne tarafından aktarılan en önemli bilgi, mimarlık hizmetlerinin SIM Direktifi'nin en tartışmalı maddelerinden biri olan Menşe Ülke ilkesinden muaf tutulacağı konusuydu. Menşe Ülke ilkesi, hizmetle ilgili düzenlemeler ve anlaşmazlıklarda hizmet sağlayıcının geldiği ülke yasalarının esas alınmasını öngörüyor ve ACE uzun süredir çok bileşenli mimarlık hizmetlerine uygulanması halinde bu ilkenin kamu yararını tehlikeye atabileceği uyarısında bulunuyordu.

Genel Kurul toplantısında öne çıkan önemli konulardan bazıları, ACE'nin mimarlık meslek örgütü olarak üniversitelerle daha yakın ilişki içine girme kararının ardından Avrupa Mimarlık Okulları Birliği (EAAE) ile yapılan toplantı konusunda bilgilendirme ve ayrıca mimarların diğer tasarım meslekleriyle ortak inisiyatifler geliştirme ve işbirlikleri kurma konusunda orta-ya konan oldukça olumlu görüşler oldu.

Genel Kurul boyunca yapılan tartışmaları ve çalışma gruplarının ürettiği raporları göz önünde bulundursak, ACE'nin AB düzenlemelerini meslek yararını gözeterek eleştirel bir bakışla ele aldığını ve siyasi karar alıcılarla bire bir ilişki içinde bu düzenlemeleri meslek alanına olumlu katkılar yapacak biçimde şekillendirmeye çalıştığını söyleyebiliriz.

ACE 2006-2009 Stratejisi Ne Öngörüyor?

ACE, özellikle son yıllarda, Avrupa Birliği'nde mimarlık meslek alanını ilgilendiren düzenlemeleri çok yakından takip ediyor ve yeni düzenlemelerle ilgili kurduğu çalışma gruplarında etkin bir şekilde rapor üretimi yaparak ve Avrupa Parlamentosu'nda lobi etkinliğini sürdürerek sürece oldukça aktif katılım sağlıyor. Bu çalışmaları daha düzenli bir program ve takvime bağlamayı hedefleyen ACE, hedeflerini ve önceliklerini bir strateji metniyle tanımlamayı amaçlıyor.

ACE Stratejisi üç temel hedef üzerine kurulu:

- Mimarlık ve mimarlık politikalarının AB politikaları ve ulusal politikalarla bütünleştirilmesi,
- Mimarların yaşam çevrelerinin kalitesinin geliştirilmesinde önemli profesyonel aktörler olarak rol almalarının sağlanması,
- Mimarlığın sosyal ve kültürel rolü ve yaşam çevresinin kalitesi konularında hem politikacılar hem de vatandaşların bilinçlendirilmesinin sağlanması.

Yani ACE Stratejisi, politik, kültürel ve toplumsal bileşenleri dikkate alarak, gelişmekte olan Avrupa'da mesleğe ilişkin bir yeni bir açılım yaratmayı amaçlıyor. Stratejinin zamanlamasının, AB politikalarında özellikle mesleki hizmetler ve pazara ilişkin güncel düzenlemelerin getirdiği yeni fırsatlar dolayısıyla çok yerinde olduğu söylenebilir. Bu önemli düzenlemeler şöyle özetlenebilir:

- Mesleğin düzenlenme ve yapılanma şeklini yeniden değerlendirme fırsatı getiren İç Pazarda Hizmetler (SIM) Direktifi ve Yeterlikler (Qualifications) Di-

rektifi. ACE, bu direktifler kapsamında gerçekleştirecek olan Etik Kurallar ve Avrupa Kalite Şartı tartışmalarına doğrudan katkı vererek yaşam çevrelerinde kalite konusunda söz sahibi olabilecektir.

- Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu arasında yapılan ve ortak yasama anlayışını getiren anlaşmanın sunduğu olanaklar (Interinstitutional Agreement on Better Law Making). Bu anlaşmayla, öz düzenleme (self regulation) ve birlikte düzenleme (co-regulation) kavramlarının ortaya çıkması önem kazanıyor (Öz düzenleme: Yasal düzenlemelerin, bu düzenlemelere tabi olacak meslek alanı tarafından gerçekleştirilmesi; Birlikte düzenleme: Düzenlemeleri yapan kamu kurumları ile düzenlemeye tabi olacak meslek alanı arasında kurulan interaktif bir ilişkiyle yasal çerçevenin oluşturulması). Böylece, meslek örgütlerinin, yani dolayısıyla ACE'nin de yasal düzenlemelerin oluşturulması sürecine aktif katılımı olanaklı hale geliyor.

- Avrupa Komisyonu ve Parlamentosu'nda yeni beş yıllık yasama sürecinin başlaması nedeniyle ve Avrupa Anayasası'nın kabulüne doğru giden süreçte, yeni yaklaşımların geliştirilmesi için elverişli bir ortam bulunmaktadır. ACE, böyle bir ortamda politikalarını ön plana çıkarabilir. Ayrıca, Avrupa Parlamentosu'nda yakın bir tarihte oluşturulan ve ACE'nin de katılımında bulunduğu Kent ve Konut Ortak Çalışma Grubu da (Inter-Group Urban & Housing) bu açıdan önemlidir.

- ACE'nin de aktif olarak katkı sağladığı Avrupa Mimarlık Politikaları Platformu (European Forum for Architectural Policies), mimarlık politikaları ile kent-sel politikaları bütünleştirmek için fırsat sunmaktadır.

- Avrupa Komisyonu AB'nin kültürel boyutunun altını çizmeye başlamıştır.

- AB'de tüketici haklarına gün geçtikçe daha çok önem verilmektedir. Fakat yine de yaşam çevrelerinde son kullanıcı ve işveren arasındaki ayırım yapılmamaktadır. ACE mimarlık söz konusu olduğunda bu ayırımın yapılması gerektiğini düşünmekte ve mimarlığın kendi özelliklerine uygun bir şekilde kamu yararını tanımlamak istemektedir.

- Avrupa'da yapıların ihale edilme sisteminde yapılan değişiklikler kapsamında ACE, inşaat sürecinin her aşamasında yer alan aktörlerle ortaklık ve işbirliği yapılmasının önemini vurgulamakta ve bu ilişkileri tanımlamayı amaçlamaktadır.

- Lizbon gündeminin orta vadeli hedeflerinde araştırma-geliştirme çalışmaları ön plandadır. Araştırma

için kurulmuş 7. Çerçeve Programı ve yeni oluşturulan İnşaat Teknolojisi Platformu (European Construction Technology Platform-ECTP) düşünüldüğünde, ACE'nin çalışma alanının geliştirilmesi için önemli fırsatların ortaya çıktığı açıktır.

ACE Stratejisi'nde yer alan beş öncelikli konu ve bu konularda belirlenen hedefler kısaca şöyle açıklanabilir:

Mimarlık Mesleği ve Pazar

AB'de gündeme gelen, hizmetler ve rekabete ilişkin yeni düzenlemelerle, gün geçtikçe meslek kavramının kaybolmakta olduğunu ve onun yerine pazarda hizmetler olgusunun ön plana gelmekte olduğunu görüyoruz. Bu nedenle, mesleğin ekonomik açıdan önemini de göz önüne alan yeni ve çağdaş bir tanım yapmak gerekiyor.

Yeni düzenlemelerde AB, tüketici haklarını vurgulamaktadır. Fakat ACE, mimarlık özelinde düşünüldüğünde müşteri tanımının işverenle kısıtlı olmadığını, aynı zamanda son kullanıcının dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır ve bu nedenle mimarlıkla ilgili atılacak adımlarda hem kamu yararına hem de işveren memnuniyetine önem verilmesi gerektiğini düşünmektedir. "Mimarlık Mesleği ve Pazar" başlığı altında gündeme gelen başlıca konular; etik kuralları, mesleği uygulama biçimleri, işverene davranış biçimleri ve hizmetlerin sağlanmasında kalite olarak açıklanabilir.

ACE'nin bu ilk öncelikli konuda hedefleri kısaca:

- Mimarlıkla ilişkili AB politikaları ve düzenlemeleri konusunda üyelerini bilgilendirerek, pazardaki rekabetin getirdiği zorlukları aşmalarını sağlamak,
- Siyasi karar alıcıların ve işverenlerin mimari kaliteyi sadece ekonomik verilerle değerlendirmelerini önleyerek, mimari kalite anlayışını geliştirecek politikalar üretmek,
- Mimarlık mesleğinin gerçekleştirildiği koşulların iyileştirilmesiyle daha iyi ürünlerin ortaya çıkmasının sağlanacağı ve böylece tüketicinin daha etkili bir şekilde korunabileceği düşüncesini yayacak politikalar geliştirmek.

Mimarlık Hizmetlerinin Temin Edilmesi

Mimarlık hizmetlerinin elde edilme biçimleri ve koşulları konusunda üyelerini bilgilendirmek, ACE'nin uzun süredir öncelikleri arasında olan bir konu. Fa-

kat ACE, şu ana kadar yoğunluklu olarak kamu sektörüne odaklandığını belirterek, önümüzdeki dönemde özel sektör üzerine eğilmeyi planlıyor.

ACE'nin bu konuda hedefleri kısaca:

- Hem kamu sektöründeki hem de özel sektördeki işverenler için, mimarlık hizmetlerinin elde edilmesi konusunda bir ACE Kılavuzu hazırlamak,
- Bu konuda, seçilecek hedef kitlelere (hükümetler, kent birlikleri, yerel yönetimler, finansörler, sigortacılar vb.) ulaştırılmak üzere bilgi notları (fiş sistemi) hazırlamak,
- Seçilen hedef kitlelerde bilinci artırmak için seminerler düzenleyerek daha pro-aktif olmaya çalışmak,
- Avrupa bağlamında mimari proje yarışmalarının düzenlenme biçimleriyle ilgili kurallar ve öneriler geliştirmek,
- Mimarlık uygulamalarına katkı değer sağlanmasını teşvik etmek.

Mimarlık Politikalarının Bölgesel ve Kentsel Politikalarla Bütünleştirilmesi

AB'nin güncel hedeflerinde kentler kültür ve ekonominin geliştirilmesi için temel bir araç olarak belirtilmektedir. Bu düşünceden hareketle ACE, hem siyasi karar alıcıların hem de toplumun, mimarlığın kentsel kültürün önemli bileşeni olduğu ve vatandaşların yaşam kalitesine sosyal, kültürel ve ekonomik açılarından değer katabileceği konusunda bilgilendirmesi gerektiğini düşünmektedir.

ACE'nin bu konuda hedefleri kısaca:

- Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu'nda etkinliğini artırmak,
- Mimarlık politikalarının, özellikle kentsel politikalar olmak üzere tüm ilgili AB politikalarına yansıtılmasını gerek mimarların çabalarıyla gerekse diğer mesleklerle işbirliği içinde sağlamak,
- Bu amaçlara ulaşmak için özel etkinlikler ve toplantılar düzenlemek,
- Avrupa Parlamentosu'nda kurulan Kent ve Konut Ortak Çalışma Grubu'nda etkinliği sürdürmek.

Eğitim Sektörüyle İşbirliği

ACE, mimarlıkta daha yüksek düzey bir eğitim ve staja ulaşmak üzere meslek grubunun ve okulların işbirliği içinde çalışması gerektiğini düşünmektedir.

ACE'nin bu konuda hedefleri kısaca:

- Avrupa Mimarlık Okulları Birliği (European Association of Architectural Education-EAAE) ile işbirliğini güçlendirmek,
- Eğitim ve mesleki stajın birbiriyle daha sıkı ilişki içinde ele alınması gerektiği konusunda, akademik dünyada seminerler ve ortak çalışmalar yoluyla bir duyarlılık oluşturmak.

Ortaklıklar ve İşbirliği Yaklaşımları

ACE, inşaat sektöründe yer alan çeşitli meslek grupları arasında kurulan ortaklıklar ve işbirliklerinin, rekabet gücü ve verimin artırılması için önemli olduğunu düşünmektedir.

ACE'nin bu konuda hedefleri kısaca:

- Diğer tasarım meslekleriyle (mühendisler, kent plancılar, peyzaj mimarları, iç mimarlar) daha sıkı bir diyalog kurarak ve gerektiğinde ortak adımlar atarak ilişkileri güçlendirmek,
- ACE, üyeleri arasında ayrıntılı bir anket çalışmasıyla farklı Avrupa ülkelerinde bu meslek grupları arasındaki ilişkilerin ne durumda olduğunu araştırmak,
- Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesini yapmak üzere yapı sektörünün aktörleriyle forum düzenlemek.

AB Parlamentosu'nda Mesleki Yeterlikler Direktifi Oturumu

Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE), Avrupa Parlamentosu'nda 11 Mayıs 2005 tarihinde Mesleki Yeterliklerin Tanınması Direktif Önerisi (Qualifications Directive) üzerine yapılan ikinci oturumun sonuçlarının olumlu olduğunu duyurdu. AB'nin birlikte düzenleme ilkesi gereği, meslek örgütleri ile komisyonun ortak çalışmasıyla geliştirilen metin üzerinde ACE oldukça yoğun bir lobi faaliyeti yaparak, direktif önerisine mimarlık mesleğinin kendine özgü özelliklerinin mümkün olduğunca çok yansımaları hedefliyor. Yapılan ikinci oturumda, ACE'nin getirdiği eleştiri ve önerilerden birçoğunun kabul gördüğü belirtiliyor.

Hatırlanacağı gibi Yeterlikler Direktifi'nin yürürlüğe girmesiyle, aralarında 1985 yılında kabul edilen Mimarlar Direktifi'nin de bulunduğu 15 sektörel direktif yürürlükten kalkacak. Mimarlar Direktifi'nin getirdiği hükümler, hem Avrupa'da mimarlık mesleğindeki yeterliklerin karşılıklı tanınması hem de mimarların sınırlar arası dolaşımı konusunda oldukça etkili bir metin olmuştu. Bu yüzden ACE, tüm sektörler için geçerli olacak yeni direktif önerisinin, Mimarlar Direktifi'nde yer alan mimarlık mesleğine özgü noktaları da mümkün olduğunca sürdürmesi gerektiğini düşünüyor.

ACE'nin direktif önerisi metninde özellikle üzerinde durduğu iki konu şöyle:

1. Mimarların eğitiminde en yüksek kalitenin sağlanması için gerekli 11 yeteneğin, direktifin ekinde değil ana metinde yer bulması,

2. Direktif hükümlerinin uygulanmasında mesleği etkileyecek herhangi bir konuda meslek örgütüne resmi bir şekilde ve tam olarak danışılması.

Son Parlamento oturumunda kabul edilen metnin bu iki hedefi de desteklediği belirtiliyor. Hem AB Parlamentosu ve Konseyi'nde hem de meslek kuruluşlarında büyük oranda üzerinde mutabakat sağlanan nihai metnin kabul sürecinin uzun sürmeyeceği yorumları yapılıyor.

Yeterlikler Direktifi'nin tamamen kabul edilerek yürürlüğe girmesi, hiç şüphesiz İç Pazarda Hizmetler (Services in the Internal Market-SIM) Direktifi üzerine yapılan tartışmaları da farklı boyutlarıyla etkileyecek.

(ACE Basın Açıklaması)

Mimarlık Pratiği İçin Tavsiye Edilen Uluslararası Profesyonellik Standartları Konusunda UIA Mutabakat Metni

Çeviri: Aykut Ülkütekin, Arif Şentek
Redaksiyon: Tuğçe Selin Tağmat

UIA Mutabakat Metni mimarlık mesleği için en iyi uygulama olarak kabul edilecek usulleri ve mesleğin ulaşmayı hedeflediği standartları tanımlamayı amaçlamaktadır. UIA, bu standartları birer zorunluluk olarak ortaya koymaktan daha çok, her ülkenin kendine özgü koşullar dahilinde bu standartları yorumlayarak bir ortak paydada buluşabilmesini amaçlamaktadır. Mutabakat Metni'nin ardından yayımlanan Kılavuz Metinler ise, Mutabakat'ta belirlenen her bir politika konusunu daha ayrıntılı olarak ele almaktadır. Kılavuz Metinlerden bazıları tamamen kabul edilmiştir, bazıları ise önümüzdeki yıllardaki Genel Kurullara sunulmak üzere geliştirilmektedir. Bültenimizin bu sayısında, Haziran 1999'da kabul edilen Mutabakat Metni'nin ardından 26 Mayıs 2004'te Meksika-Villahermosa'da yapılan UIA Konsey Toplantısı'nda üzerinde değişiklikler yapılarak kabul edilen üç Kılavuz Metni'nin revize edilmiş çevirilerine de yer veriyoruz.

Mutabakat'a Türkçe olarak ulaşmak için:

http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/architecture_practiceTR.pdf

Mutabakat'ın İngilizce orijinaline ulaşmak için:

http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/architecture_practice.pdf

Kılavuz Metinlerin tümüne Türkçe ve İngilizce ulaşmak için:

<http://www.mimarlarodasi.org.tr>

Sunuş

UIA Konseyi, Meslek Pratiği Komisyonu'nu 1994 yılında kurdu ve programını onayladı. Komisyon tarafından 1993-1996 arasındaki üç yıllık dönemde yürütülen yaklaşık 25 aylık yoğun bir çalışmanın ardından, Mimarlık Pratiği İçin Tavsiye Edilen Uluslararası Profesyonellik Standartları Konusunda UIA Mutabakat Metni Önerisi'nin ilk baskısı, 1996 yılı Temmuz ayında İspanya'nın Barselona kentinde toplanan UIA Genel Kurulu'nda oy birliği ile benimsendi. UIA Genel Kurulu'nun bu kararı ile Mutabakat Metni, UIA'nın ve UIA Meslek Pratiği Komisyonu'nun süregelen çalışmalarına yön verecek politika önerileri olarak belirlenmiş oldu.

Mutabakat Metni'nin ilk şekli bütün UIA üye kesimlerine yollandı ve bu kesimlerden metnin 1999 yılın-

da Beijing/Çin'de yapılacak 21. UIA Genel Kurulu'na kadar daha da geliştirilmesi için işbirliği yapmaları ve katkı koymaları istendi. Meslek Pratiği Komisyonu'nun 1997-1999 yıllarını kapsayan programı ağırlıklı olarak Mutabakat Metni ve bu metnin politikaları hakkında Konsey üyelerinden, UIA üye kesimlerinden ve komisyon üyelerinden gelen görüş ve önerilerin cevaplandırılmasından oluştu. Mutabakat Metni'nin ilk şeklinde, bu görüşlerin ve Mutabakat Metni'nin politika çerçevesini kurmayı amaçlayan Kılavuz Metinler üzerinde komisyonda yapılan görüşmelerin ışığında belirli değişiklikler yapıldı.

Mutabakat Metni ve Kılavuz Metinler her UIA üye kesiminin özerkliğini tanımakta, eşitlik ilkeleri çerçevesinde belirli bir esneklik sağlamakta ve herhangi bir UIA üye kesiminin kendi yerel koşullarını yan-

sitan eklemelerin yapılabilmesine olanak verecek bir şekilde yapılandırılmaktadır.

Mutabakat Metni'nin amacı, çatışan çıkarlar arasında müzakere yoluyla birtakım anlaşmalara varılarak belirlenmiş zorunlu standartlar getirmek değildir. Mutabakat Metni, aslında, uluslararası mimarlar topluluğunun kamuoyunun çıkarlarına en iyi hizmet edecek standartları ve uygulamaları tarafsız bir şekilde belirlemek üzere yürüttüğü ortak bir girişimin ürünüdür. Mutabakat Metni ve Kılavuzlar mimarlık mesleğinin en iyi şekilde uygulanabilmesi için kabul edilecek usulleri ve mesleğin ulaşmayı hedeflediği standartları tanımlamayı amaçlamaktadır. Bunlar geliştirilebilir dokümanlar olup, görüş ve deneyimlerin ağırlığı yönünde sürekli olarak gözden geçirilip değişikliğe uğrayacaktır. UIA üye kesimlerinin özerkliklerine saygı gösterilmekle birlikte, bu kesimlerin Mutabakat Metni ve Kılavuzlar'ı tanıtmaları, kabul etmeleri ve uygun olduğu taktirde, mevcut usul ve yasalarda bu doğrultularda değişiklikler yapılması yönünde çalışmaları istenmekte ve teşvik edilmektedir.

Mutabakat Metni ve Kılavuzlar'ın, mimarlık hizmetlerine ilişkin karşılıklı tanıma müzakerelerine giren hükümetler, müzakereleri yürüten kurum ve kuruluşlar ya da diğer kurum ve kuruluşlar için pratik bir rehber işlevi görmesi amaçlanmaktadır. Mutabakat Metni ve Kılavuz Metinler, tarafların tanıma anlaşmalarını müzakere etmelerini kolaylaştıracaktır. Tanımanın sağlanmasında bugüne kadar en çok izlenen yol, GATS'ın VII. maddesinde de izin verilebileceğine dair hüküm getirilen, ikili anlaşmalar olmuştur. Eğitim ve sınav standartlarında, istenen mesleki deneyim koşullarında, yasa ve yönetmeliklerin etkileri ve benzer konularda ülkeler arasında farklılıklar vardır ve bunlar bir bütün olarak karşılıklı tanımanın çok taraflı olarak uygulanmasını son derece güçleştirmektedir. İkili müzakereler, iki belirli ülkeye ilişkin temel konular üzerinde yoğunlaşmayı kolaylaştıracaktır. Ancak, ikili anlaşmalar olumlu bir şekilde sonuçlandıktan sonra karşılıklı tanımayı daha geniş ölçüde yaygınlaştıracak olan diğer anlaşmalar da bunu izlemelidir.

Mutabakat Metni "Profesyonelliğin İlkeleri"ni tanımlayarak başlamakta ve bunu bir dizi politika konusu izlemektedir. Her politika konusu, konuya ilişkin politikanın tanımı ile açılmakta, ardından ön bilgiler ve politikanın kendisi gelmektedir.

Mutabakat Metni, 1999 yılı Haziran ayında Çin'de, Beijing kentinde toplanan 21. UIA Genel Kurulu'nda oy birliği ile benimsenmiştir. Bu kararın metni, Ek A olarak, ekte verilmektedir.

PROFESYONELLİĞİN İLKELERİ

Mimarlık mesleğinin üyeleri kendilerini profesyonellik, dürüstlük ve yetkinlik ilkelerine adanarak, toplumlarının ve kültürlerinin yapılı çevreleri ve refahlarının sürdürülebilir gelişimi için gerekli eşsiz beceri ve yetenekler sunan kişilerdir. Meslek ilkeleri bir yandan yasalarla diğer yandan da mesleki davranışı tanımlayan düzenlemeler ve ahlak kurallarıyla belirlenir.

Uzmanlık: Mimarlar, eğitim, lisans ve lisansüstü düzeyde staj ve deneyim yoluyla gelişen sistematik bir bilgi, yetenek ve kuramlar bütününe sahiptir. Mimarlığa ilişkin eğitim, staj ve sınav süreçleri, mesleki hizmet almak için bir mimara iş verilmesi durumunda, kamuoyunda o mimarın, beklenen hizmetleri uygun bir şekilde sağlamasına olanak verecek, kabul edilir standartlara uyduğu yönünde bir güven duygusu yaratacak şekilde yapılandırılmaktadır. Ayrıca, mimarlık meslek örgütlerinin pek çoğunun ve UIA'nın üyeleri, mimarlık sanat ve bilimine ilişkin bilgilerini koruyup geliştirmek, mimarlık mesleğinin bir bütün olarak kazandığı birikime saygı duymak ve gelişmesine katkıda bulunmakla yükümlüdür.

Özerklik: Mimarlar, müşterilerine ve/veya kullanıcılara tarafsız uzman görüşü sunarlar. Mimarların görevi, mimarlık sanatı ve bilimi yolunda, bilgiye dayanan ve yozlaşmamış mesleki değerlendirmelerin, başka her türlü amaca baskın olması gerektiği ideali ni yaşatmaktır.

Mimarlar ayrıca mesleğe ilişkin işlerini düzenleyen yasaların özüne ve kapsamına sahip çıkmak ve mesleki faaliyetlerinin toplumsal ve çevresel etkilerini dikkatle göz önünde bulundurmakla da görevlidir.

İşe Bağlılık: Mimarlar, işverenler ve toplum adına yaptıkları işlere kendi çıkarlarını gözetmeyen bir bağlılıkla yaklaşır. Mesleğin üyeleri işverenlere yetkin ve profesyonelce hizmet vermek ve onlar adına önyargılardan arınmış, tarafsız kararlar vermekle yükümlüdür.

Denetime Açıklık: Mimarlar, işverenlere bağımsız ve gerekiyorsa eleştirel görüş vermeleri konusundaki ve yaptıkları işlerin toplum ve çevre üzerindeki etkilerine ilişkin sorumluluklarının farkında olmalıdırlar. Mimarlar belirli mesleki hizmetleri ancak o işin gerektirdiği özel teknik alanda danışman olarak işbirliği yapacakları kişilerle birlikte yeterli eğitim, staj ve/veya deneyime sahip oldukları takdirde üstlenirler.

UIA, ulusal kesimlerinin ve Meslek Pratiği Komisyonu'nun programları aracılığıyla kamu sağlığı, güvenliği, refahı ve kültürü için profesyonelliğin ilkelerini oluşturmayı ve profesyonellik standartlarını geliştirmeyi amaçlamakta ve profesyonellik ve yetkinlik standartlarının karşılıklı olarak tanınmasının kamu yararına olduğu kadar, mesleğin saygınlığının sürdürülebilmesi için de gerekli olduğu görüşünü desteklemektedir.

UIA'nın ilke ve standartları, mimarların mesleklerinin temel gereklerini yerine getirebilmeleri için kapsamlı bir şekilde eğitilmelerini ve uygulamalı olarak yetiştirilmelerini amaçlamaktadır. Bu standartlar farklı ulusal eğitim geleneklerini kabul etmekte ve bu nedenle de eşdeğerlik faktörlerini dikkate almaktadır.

POLİTİKA KONULARI

Mimarlık Meslek Pratiği

Tanım:

Mimarlık meslek pratiği, kent planlamasıyla ilgili olan ve yapı veya yapı gruplarının tasarlanması, inşası, genişletilmesi, korunması, yenilenmesi ve onarılması için gereken mesleki hizmetlerin sunulmasını içermektedir. Bu mesleki hizmetler, planlama, ve arazi kullanımı planlaması, kentsel tasarım, avan projelerin, tasarımların, çizimlerin, maketlerin, şartnamelerin ve teknik belgelerin hazırlanması, gerekli yerlerde diğer meslek adamları (danışman mühendisler, kent plancıları, peyzaj mimarları ve diğer uzman danışmanlar) tarafından hazırlanan teknik çalışmalar arasında eşgüdümün sağlanması, yapı ekonomisi, sözleşme yönetimi, inşaatın izlenmesi (bazı ülkelerde "denetim" olarak tanımlanmaktadır) ve proje yönetimini içerir, ancak bunlarla sınırlı değildir.

Ön Bilgi:

Mimarlar kendi sanat ve bilimlerini eski çağlardan beri uygulamaktadır. Mesleğin bugün tanıdığımız şekli çok büyük gelişmeler ve değişim göstermiştir. Mimarın işi içerik açısından daha zorlayıcı hale gelirken gerek müşterilerin talepleri gerekse teknolojik ilerleme daha karmaşıklaşmış, toplumsal ve ekolojik zorunluluklar daha baskın hale gelmiştir. Bu değişimler, tasarım ve yapım sürecinde yer alan pek çok kesimde gerek verilen hizmetler gerekse de bu kesimler arasındaki işbirliği açısından değişiklikler getirmiştir.

Politika:

Mimarlık meslek pratiğine ilişkin yukarıdaki tanım, UIA uluslararası standartlarının geliştirilme sürecinde kullanılmak üzere kabul edilmelidir.

Mimar

Tanım:

"Mimar" sıfatı, genellikle yasalar veya geleneklerle, mesleki ve akademik açıdan yetkinliğe sahip ve genel olarak mesleğini uyguladığı ülke içinde kayıtlı/lisanslı/sertifikalı olan ve toplumun yaşam ortamının mekânsal, biçimsel ve tarihsel içerik açısından adil ve sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi, refaha ulaşması ve kültürel ifadesini bulmasını savunmaktan sorumlu kişilere özgü bir tanımlamadır.

Ön Bilgi:

Mimarlar, arazi gelişimi ve yapılarla ilgili olarak çalışan kamusal ve özel sektörlerin, ve aynı zamanda, yapı çevrenin toplumsal ihtiyaçları karşılayacak şekilde projelendirilmesi, korunması, tasarlanması, inşa edilmesi, donatılması, mali olarak desteklenmesi, yasalarla düzenlenmesi ve işletilmesi konusundaki etkinlikler bütününe içeren inşaat ekonomik sektörünün bir parçasıdır. Mimarlar çok çeşitli durumlarda ve örgütlenme yapıları içinde çalışır. Örneğin, kendi başlarına çalışabilecekleri gibi, kamu veya özel büroların elemanı olarak da çalışabilirler.

Politika:

UIA, "mimar"a ilişkin yukarıdaki tanımı, UIA uluslararası standartlarını geliştirme sürecinde kullanmak üzere kabul etmektedir.

Bir Mimarda Aranılan Temel Koşullar

Tanım:

Yukarıdaki tanım bağlamında, mimar olarak kayıt yaptırabilmek/lisans/sertifika alabilmek ve bir meslek adamı olarak mimarlık yapabilecek yetkinliğe sahip sayılabilmek için gerekli temel koşullar, geçerliliği kabul edilmiş bir eğitim, staj ve deneyim süreciyle elde edilmiş, aşağıda sıralanan varlığı kanıtlanabilir bilgi, beceri ve yeteneklerdir.

Ön Bilgi:

1985 yılı Ağustos ayında ilk kez bir grup ülke, bir mimarın sahip olması gereken temel bilgi ve yetenekleri tanımlamak üzere bir araya geldi.* Bu bilgi ve beceriler aşağıdaki noktaları içermektedir:

* AB Komisyonu tarafından hazırlanan 85/384/EEC nolu Mimarlar Direktifi'nden alınmıştır.

- Gerek estetik gerekse teknik gereksinimleri karşılayan ve çevresel açıdan sürdürülebilir olmayı amaçlayan mimari tasarımlar yapabilme yeteneğine sahip olmak;
- Mimarlık ve ilgili sanat dalları, teknolojiler ve beşeri bilimlerin tarihleri ve kuramları hakkında yeterli bilgiye sahip olmak;
- Mimari tasarımın kalitesi açısından belirleyici olması açısından, güzel sanatlar konusunda bilgili olmak;
- Kentsel tasarım, planlama ve planlama sürecinin gerektirdiği beceriler konusunda yeterli bilgiye sahip olmak;
- İnsanlarla yapılar ve yapılarla çevreleri arasındaki ilişkileri anlayabilmek; yapıları ve yapılar arasındaki mekânları, insan gereksinimleri ve ölçüleriyle ilişkilendirme gereğini kavramış olmak;
- Çevresel açıdan sürdürülebilir tasarımların elde edilme yöntemleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmak;
- Mimarlık mesleği ve mimarın toplumdaki yerini kavrayabilmek ve bunlara, özellikle toplumsal faktörleri göz önüne alan proje şartnameleri hazırlanmasında işlerlik kazandırabilmek;
- Bir tasarım proje şartnamesi ve ihtiyaç programı için gerekli araştırma ve hazırlama yöntemlerini kavramış olmak;
- Yapı tasarımıyla bağlantılı olarak strüktür tasarımı, inşaat ve mühendislik sorunlarını kavramış olmak;
- İç mekânlarda konfor koşulları yaratabilmek ve iklim koşullarına karşı koruyabilmek için, yapıların fiziksel sorunları ve teknolojileri ile işlevleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmak;
- Yapıları kullanacak olanların taleplerini, maliyet faktörleri ve imar kurallarının koyduğu sınırlar çerçevesinde karşılayabilmek için gerekli tasarım becerilerine sahip olmak;
- Tasarım kavramlarını yapılarla dönüştürmek, planları genel planlarla bütünleştirmek için gerekli olan üretim, örgütlenme, yasal düzenleme ve işlemler konusunda yeterli bilgiye sahip olmak;
- Proje finansmanı, proje yönetimi ve maliyet kontrolü konularında yeterli bilgiye sahip olmak.

Politika

UIA yukarıda tanımlanan temel koşulları UIA uluslararası standartlarının geliştirilmesinde asgari düzey olarak kabul etmeli ve bu koşullara mimarlık müfredatlarında yeterli ağırlığın verilmesini sağlamaya çalışmalıdır. UIA aynı zamanda bu temel koşulların sürekli olarak gözden geçirilmesini ve böylelikle gerek mimarlık mesleği gerekse toplum gelişirken bunların geçerliliklerini korumasını gözetecektir.

Eğitim

Tanım

Mimarlık eğitimi, bütün mezunların, hem teknik gereksinimler ve sistemler, hem de sağlık, güvenlik ve ekolojik denge faktörlerini içerecek şekilde mimari tasarım konusunda bilgi ve yetenek sahibi olmalarını; mimarlığın kültürel, entelektüel, tarihsel, toplumsal, ekonomik ve çevresel içeriğini anlayabilmelerini; ve mimarın toplum içinde gelişmiş, analitik ve yaratıcı düşünce gerektiren rolü ve sorumluluğunu tam olarak kavramış olmalarını sağlamalıdır.

Ön Bilgi

Mimarlık eğitimi, tarih boyunca yarı-zamanlı programlar ve iş deneyimi gibi oldukça çeşitli biçimlerde ortaya çıkmış olsa da, pek çok ülkede geleneksel olarak bir üniversitede 4-6 yıllık tam zamanlı akademik eğitim (bazı ülkelerde ardından belirli bir pratik deneyim/stajyerlik süresi) öngörmektedir.

Politika

UIA, UIA/UNESCO Mimarlık Eğitimi Şartı uyarınca, mimarların eğitim süresinin (pratik deneyim/yetişme/stajyerlik dışında) 5 yıldan daha kısa süreli olmasını, eşitlik ilkesi bağlamında belirli bir esneklik sağlansa ve pedagojik yaklaşımlarda ve yerel koşullara cevap vermede belirli farklılıklar olsa da, esas olarak akreditasyon/onay/tanınma kazanmış bir üniversitede ve akredite edilmiş/onaylanmış/tanınmış bir mimarlık programı içinde tam zamanlı olarak verilmesini savunmalıdır.

Akreditasyon/Onay/Tanıma

Tanım

Bu, belirli bir eğitim programının saptanmış bir başarı standardına uyduğunun onaylanması sürecidir. Amaç, uygun bir eğitim temelinin sürekli kılınması ve daha da iyileştirilmesinin güvence altına alınmasıdır.

Ön Bilgi

Bağımsız bir kuruluş tarafından yapılacak akreditasyon/onay/tanıma ile ilgili onaylanmış ölçüt ve prosedürler iyi bir şekilde bütünleşmiş ve eşgüdümü sağlanmış mimarlık eğitimi programlarının geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Deneyimler, bazı ülkelerde kurum içinde yapılan kalite denetimlerine ek olarak, kurum dışından düzenli olarak yapılan izlemelerle, standartların teşvik edildiğini ve aralarında uyum sağlanmasına gidildiğini göstermektedir.

Politika

Eğitim programları üniversite dışındaki yetkili bir bağımsız kuruluş tarafından makul sürelerle (genellikle en fazla beş yıl) akredite edilmeli/onaylanmalı/tanınmalıdır ve UIA, ilgili ulusal yüksek eğitim kurumlarıyla birlikte ve mesleğin ilkeli uygulanması üzerine kurulu prosedürlerle, bir mimarın mesleki eğitiminin içeriğine ilişkin, akademik olarak yapılandırılmış, entelektüel açıdan anlaşılır, performans temelli ve ürün hedefli standartlar geliştirmelidir.

Mesleki Deneyim/Yetişme/Stajyerlik

Tanım

Pratik deneyim/yetişme/stajyerlik, mimarlık meslek pratiğinde mimarlık eğitimi sırasında ve/veya bir meslek diploması alındıktan sonra ve kayıt/lisans/sertifika sürecinden önce gerçekteştirilen yönlendirilmiş ve yapılandırılmış faaliyetlerdir.

Ön Bilgi

Toplumun yararının korunması amacıyla, akademik eğitimin tamamlayıcısı olarak kayıt/lisans/sertifika için başvuran kişilerin formel eğitimlerini pratik yönden bir yetiştirme süreci ile bütünleştirmeleri gerekir.

Politika

Mimarlık eğitimini tamamlayan kişilerin bir mimar olarak mesleklerini uygulayabilmeleri için, eşitlik konusunda gerekli esnekliğin sağlanması yanında, kayıt/lisans/sertifika aşaması öncesinde, en az 2 yıllık kabul edilebilir bir yetişme süresini tamamlamaları istenmeli, ancak bu süre 3 yıl olarak hedeflenmelidir.

Mesleki Bilgi ve Yeteneğin Kanıtlanması

Tanım

Mimar olarak kayıt/lisans/sertifika için başvuran herkesin, yetkili ulusal kurum ya da kuruluşa kabul edilebilir düzeyde bir mesleki bilgi ve yeteneğe sahip olduğunu kanıtlanması gerekmektedir.

Ön Bilgi

Kamuoyu bir mimarın yetkinliğinden ancak o kişi gerekli eğitimi aldığını ve pratik deneyim/yetişme/stajyerlik sürecinden geçtiğini ve mimarlık mesleğinin çok yönlü uygulanmasında yeterli minimum bilgi ve yeteneğe sahip olduğunu kanıtladığı takdirde emin olacaktır. Bu niteliklerin bir sınavla ve/veya başka kanıtlarla ispat edilmesi gerekmektedir.

Politika

Bir mimarın kazandığı bilgi ve yeteneğin, yeterli kanıtlarla ispatlanması gerekir. Bu kanıtlar, pratik de-

neyim/yetişme/staj süreci sonunda başarı ile tamamlanmış en az bir sınav içermelidir. Mimarın sınava tabi tutulmayan mesleki pratik bilgi ve yeteneklere sahip olduğunun yeterli başka kanıtlarla ispatı gerekmektedir. Bunlar, iş idaresi ve geçerli yasal koşullar gibi konuları içermektedir

Kayıt/Lisans/Sertifika

Tanım

Kayıt/lisans/sertifika uygulaması, nitelsiz kişilerin belirli işlevleri yerine getiremeyeceğine ilişkin yasal düzenlemelerle bağıntılı olarak, kişinin niteliklerinin resmi ve yasal olarak tanınması ve o kişiye mimarlık yapma hakkının verilmesi işlemdir.

Ön Bilgi

Kaliteli ve sürdürülebilir bir yapılı çevrenin kamu yararına oluşu ve bu çevrenin yanlış geliştirilmesi sonucu doğabilecek tehlike ve sonuçlar göz önüne alındığında, kamu yararının yeterince korunabilmesi için, mimarlık hizmetlerinin gerekli yetkinliğe sahip meslek adamları tarafından sağlanması çok önem kazanmaktadır.

Politika

UIA bütün ülkelerde mimarların işlevlerinin kayıt/lisans/sertifika uygulaması içine alınmasını desteklenmelidir. Kamu yararı açısından, bu tür kayıt/lisans/sertifika uygulamalarının usulleri yasal düzenlemelerle belirlenmelidir.

Hizmet Temini

Tanım

Mimarlık hizmetlerine ilişkin işlerin verilmesi süreci.

Ön Bilgi

Mimarlar, işverenlerin ve genel olarak toplumun çıkarlarını (davranış ilkeleri kapsamında) kendi çıkarlarının üzerinde tutarlar. Mimarlar, işlevlerini kamu yararı açısından gerekli standartta gerçekteştirmelerine olanak verecek düzeyde bir ücreti, geleneksel olarak zorunlu olan ya da tavsiye niteliğindeki mesleki ücret tariflerine göre almaktadır.

Mimarların nesnel ölçütlerle ve adil bir şekilde seçilmesini garanti altına almayı amaçlayan, Dünya Ticaret Örgütü'nün Genel Hizmet Temini Anlaşması (General Procurement Agreement) ve AB'nin Hizmetler Direktifi (Services Directive) gibi uluslararası kurallar da bulunmaktadır. Ancak, son sıralarda gerek kamu gerekse özel sektör kesiminde, mimar seçiminin sadece proje bedeli göz önüne alınarak yapılması yönünde giderek artan bir eğilim gözlen-

mektedir. Bu ücrete dayalı seçim, mimarları işverene sunulan hizmetleri kısmak zorunda bırakmakta, bu da tasarımın niteliğini ve dolayısıyla yapı çevrenin kalite, donanım ve sosyal/ekonomik değerini tehlikeye düşürmektedir.

Politika

Yapılı çevrenin ekolojik açıdan sürdürülebilir gelişimini garanti altına almak ve toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik değerlerini korumak için, hükümetler mimarların görevlendirilmesi konusunda, proje için en uygun mimarın seçilmesini hedefleyen hizmet temini prosedürlerini uygulamalıdır. Yeterli kaynak konusunda taraflar arasında görüş birliğine varılması koşuluyla, bu seçim en iyi şekilde aşağıdaki yöntemlerden biriyle yapılabilir:

- UNESCO/UIA Uluslararası Yarışmalar Kılavuzu'nda tanımlanan ilkelere göre düzenlenen ve yetkili ulusal merciler ve/veya mimarlık meslek örgütleri tarafından onaylanmış mimari proje yarışmaları;
- UIA Kılavuzlarında tanımlandığı gibi, yeterlik-temelli seçim (qualification based selection-QBS) prosedürleri;
- Söz konusu mimarlık hizmetlerinin kapsam ve kalitesini tam olarak tanımlayan bir programa göre yapılacak doğrudan pazarlıklar.

Etik ve Davranış

Tanım

Bir etik ve davranış usulleri belgesi, mimarlara mesleklerini uygulamada yol gösterecek olan mesleğe ilişkin davranış standartlarını belirler. Mimarlar, mesleklerini uyguladıkları her idari birimde, oraya ilişkin etik ve davranış ilkelerini gözetmeli ve bunlara uymalıdır.

Ön Bilgi

Etik ve davranış kurallarının ilk amacı, kamuoyunun korunması, güçsüzlerin ve genel sosyal refahın gözetilmesi ve aynı zamanda mimarlık mesleğinin çıkarlarının daha ileri düzeylere götürülmesidir.

Politika

UIA'nın Danışmanlık Hizmetlerinde Uluslararası Ahlak Kuralları belgesi halen yürürlüktedir. UIA üye kesimleri, kendi etik ve davranış kuralları arasına önerilen Mutabakat Metni Kılavuzlarındaki hükümleri katmaları, ve bunlar uluslararası mevzuat ve mimarın kendi ülkesindeki yasalarla yasaklanmadığı sürece, üyelerinin mesleki hizmet verdikleri ülkelerin ve idari birimlerin yürürlükteki etik ve davranış kurallarına uymaları koşulunu getirmeleri yönünde teşvik edilmektedir.

Sürekli Mesleki Gelişim

Tanım

Sürekli mesleki gelişim, mimarların sahip oldukları bilgi ve süregiden yeteneklerini yitirmemelerini sağlayan, daha da zenginleştiren veya arttıran, ömür boyu sürecek bir öğrenme sürecidir.

Ön Bilgi

Giderek daha fazla sayıdaki meslek kuruluşu ile düzenleyici ve denetleyici kurum, üyelerinden zamanlarının bir bölümünü (genellikle yılda en az 35 saat) var olan becerilerin yitirilmemesi, bilgi birikimlerinin genişletilmesi ve yeni alanların irdelenmesi için ayırmalarını şart koşmaktadır. Bu, yeni teknolojiler ve meslek pratiği yöntemleri ile değişen sosyal ve ekolojik koşulları anında izleyebilmek açısından giderek daha büyük önem kazanmaktadır. Sürekli mesleki gelişim, meslek kuruluşları tarafından üyeliğin yenilenmesi ve sürdürülmesi koşulu olarak talep edilebilir.

Politika

UIA, üye kesimlerini, kamu yararı adına ve bir üyelik yükümlülüğü olarak sürekli mesleki gelişim programları uygulamaları yönünde teşvik etmelidir. Mimarlar sunacakları hizmetleri gerçekten verebilecek güçte olduklarından emin olmalı ve davranış kuralları, mimarları "Bir Mimarda Aranan Temel Koşullar" başlığı altında, çeşitli alanlar için tanımlanmış standartlara ve ilerde olabilecek standart değişikliklerine uyumu sürdürmekle yükümlü kılmalıdır. Bu arada, UIA kayıt yenileme işlemleri için gereken "sürekli mesleki gelişim" bağlamındaki uygulamaları izlemeli ve tüm ülkeler için, karşılıklılığın sağlanmasını kolaylaştıracak kılavuzlar önermeli, bu konuda politikalar geliştirmeyi sürdürmelidir.

Meslek Pratiğinin Kapsamı

Tanım

Meslek pratiğinin kapsamı, arazi kullanım planlaması, kentsel tasarım ve yapı projelerine ilişkin olarak, tasarım ve yönetim hizmetlerinin sunulmasıdır.

Ön Bilgi

Toplum geliştikçe, kentsel ve yapı çevrenin yaratılması daha karmaşık bir hale dönüşmüştür. Mimarlar giderek çok daha geniş bir yelpaze içindeki kentsel, estetik, teknik ve yasal faktörleri düşünmek zorunda kalmaktadır. Yasal, teknik ve pratik koşulların karşılanmasının garanti altına alınması ve toplumun ihtiyaçlarına ve taleplerine cevap verilebilmesi için, yapı tasarımına eşgüdümlü bir yaklaşımın gerekli olduğu görülmüştür.

Politika

UIA, mimarlık mesleğini uygulama alanının sınırlarında süregiden genişlemeyi, gözetilecek tek kısıtlama davranış kuralları olmak üzere, teşvik ederek desteklemeli ve buna paralel olarak, bu sınırlarda oluşacak herhangi bir genişlemenin üstesinden gelebilmek için gereken bilgi ve becerilerin de artırılması için çaba göstermelidir.

Mesleği Uygulama Şekilleri

Tanım

Mimarların mesleki hizmetlerini bünyesinde sundukları farklı tüzel kişilikler, mesleği uygulamanın değişik şekillerini oluşturur.

Ön Bilgi

Geleneksel olarak mimarlar mesleklerini bireysel olarak veya ortaklıklar şeklinde ya da özel veya kamu kuruluşlarının elemanları olarak uygulamıştır. Son zamanlarda meslek pratiğinin gerekleri, her ne kadar hepsine her ülkede izin verilirse de, ortaya, sınırlı ve sınırsız sorumluluk şirketleri, kooperatif şeklinde örgütlenmeler ve üniversitelerin bünyesinde yer alan proje büroları dahil olmak üzere, çeşitli ortaklık şekilleri çıkartmıştır. Bu ortaklık şekilleri başka disiplinlerden kişileri de kapsayabilmektedir.

Politika

Mimarlar mesleklerini, yürürlükte olan etik ve davranış kurallarına uygun olmak koşulu ile, hizmetin sunulduğu ülkede yasal açıdan mümkün olan her şekilde uygulayabilmelidir. UIA, gerekli gördüğü ve bu alternatiflerin mimarlık mesleğinin toplum yararı bağlamındaki olumlu ve yaratıcı rolüne katkıda bulunduğunu düşündüğü sürece, politikalarını ve standartlarını alternatif mesleği uygulama biçimlerini ve farklı yerel koşulları da içerecek şekilde geliştirecek ve değiştirecektir.

Mesleğin Bir Başka Ülkede Uygulanması

Tanım

Mesleğin bir başka ülkede uygulanması durumu, bireysel olarak bir mimarın ya da mimarların oluşturduğu bir tüzel kişiliğin kendi ülkesi dışındaki bir ülkede proje tasarımı yapmak veya hizmet sunmak üzere iş almaya çalışması ya da kendilerine bu yönde iş verilmesi durumunda ortaya çıkmaktadır.

Ön Bilgi

Mimarların sorumlu bir şekilde dolaşımı ve yabancı ülkelerde hizmet verme olanaklarının artırılmasına ilgi duyulmaktadır. Öte yandan, yerel, çevresel, sosyal ve kültürel faktörlerle etik ve yasal standartlar konusundaki bilincin de yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Politika

Mimarlar, kayıtlı olmadıkları bir ülkedeki projeler için hizmet sundukları zaman, yasal, çevresel, sosyal, kültürel ve tarihi miras faktörlerinin gereğince ve etkin bir şekilde kavranmasını garanti altına almak üzere, yerel bir mimarla işbirliği yapacaktır. Bu işbirliğinin koşulları, UIA etik standartlarına ve yerel mevzuata uyulması kaydı ile, sadece ilgili taraflarca belirlenmelidir.

Fikir Eserleri/Telif Hakkı

Tanım

Fikir eserleri kavramı patent, telif hakkı ve ticari markadan oluşan üç yasal alanı kapsamaktadır. Kavram; tasarımcılar, buluş sahipleri, müellifler ve üreticilerin kendi fikirleri, tasarımları, buluşları ve müellifi oldukları eserler üzerindeki (bazı ülkelerde yasayla korunan) haklarıyla, ürün ve hizmetlerin kaynaklarının tanımlanmasını içermektedir.

Ön Bilgi

Birçok ülkede mimarın tasarımı belirli bir yasal koruma altındaysa da, bu koruma çok kez yetersiz kalmaktadır. Bir mimarın potansiyel bir müşteriyle çeşitli fikir ve kavramları görüşmesi ve sonunda söz konusu işi alamaması ve daha sonra da müşterinin mimarın fikirlerini hiçbir şekilde karşılığını ödemediğini görmesi pek de olağandışı bir durum değildir. Mimarların fikir eserleri bir ölçüye kadar uluslararası düzenlemelerle korunmaktadır. GATS kapsamında bu, fikir eserleri haklarının, kaçak eser ticareti de dahil olmak üzere, konunun ticaretle ilgili boyutlarına ilişkin bir anlaşma (TRIPS) olarak ortaya çıkmaktadır. 16 Eylül 1955 tarihli Dünya Telif Konvansiyonu da uluslararası öneme sahiptir. Avrupa'da Yenilenmiş 1886 Bern Anlaşması, birçok ülke için bağlayıcı niteliktedir.

Politika

Bir UIA üye kesimin ulusal yasaları, bir mimara mesleğini yetki ve sorumluluklarına ters düşmeyecek şekilde uygulayabilme hakkı tanımalı ve yaptığı işle ilgili fikri mülkiyet ve telif haklarına sahip olabilmesine olanak vermelidir.

Mimarlık Meslek Kuruluşlarının Rolü

Tanım

Meslekler genellikle standartlar (örneğin eğitim, etik kurallar ve uyulması gereken mesleki standartlar gibi) belirleyen bir yönetici kuruluş tarafından denetim altında tutulur. Kurallar ve standartlar, üyelerin özel çıkarları için değil, toplumun yararını gözetmek üzere geliştirilir. Bazı ülkelerde, belirli iş türleri mevzu-

atla belirli bir mesleğin yetki alanı olarak sınırlanır. Bunda amaç üyelere çıkar sağlamak olmayıp, toplum yararı açısından bu tür işlerin sadece gerekli öğrenimi ve eğitimi, standartları ve disiplini almış kişiler tarafından üstlenilmesi gereğidir. Meslek kuruluşları mimarlığın ilerlemesi, bilginin yaygınlaştırılması ve -üyelerinin belirli standartlara göre iş yapmalarını sağlayarak- kamu yararının korunması amacı ile kurulmuştur.

Ön Bilgi

Bir ülkede unvanın mı yoksa işlevin mi (ya da her ikisinin veya hiçbirinin) korunduğuna bağlı olarak, meslek kuruluşlarının rolleri ve sorumlulukları önemli farklılıklar göstermektedir. Bazı ülkelerde, yasal düzenlemeleri getiren organlar aynı zamanda mesleği de temsil etmekte; diğerlerinde bu işlevler ayrılmaktadır.

Meslek kuruluşlarının üyelerinden belirli bir standardı tutturmalarını beklemeleri bir gelenektir. Bu, meslek kuruluşları tarafından konan davranış kurallarına uyulması ve örneğin sürekli mesleki gelişim gibi, diğer üyelik koşullarının yerine getirilmesiyle sağlanmaktadır.

Politika

Meslek örgütlerinin bulunmadığı ülkelerde, UIA mimarlık mesleğinin mensuplarını, kamu yararı adına bu tür örgütleri kurma yönünde teşvik etmelidir. Meslek örgütleri, üyelerinin uluslararası UIA standartlarına, UIA-UNESCO Mimarlık Eğitimi Şartı'nın minimum koşullarına ve UIA'nın Uluslararası Etik ve Davranış Kuralları'na uymalarını; üyelerinin "Temel Koşullar" (gerek bugünkü şekli gerekse ilerdeki değişiklikleri ile) altında sıralanan bilgi ve becerilerini güncel tutmalarını sağlamalı, ve genel olarak gerek mimarlık kültürü ve bilgisine, gerekse hizmet verdikleri toplumun gelişmesine katkıda bulunmalıdır.

EK A

MİMARLIK PRATIĞİ İÇİN TAVSİYE EDİLEN ULUSLARARASI PROFESYONELLİK STANDARTLARI KONUSUNDA UIA MUTABAKAT METNİ'NİN BENİMSENMESİNE İLİŞKİN KARAR

(Karar No. 17)

21. UIA Genel Kurulu Tarafından Kabul Edilmiştir Beijing, Çin, 28 Haziran 1999

Genel Kurul, Mimarlık Pratiği İçin Tavsiye Edilen Uluslararası Profesyonellik Standartları Konusunda UIA Mutabakat Metni'nin İkinci Basımının, üye kesimler tarafından kendi standartlarının oluşturulması

ve gözden geçirilmesi sırasında kullanılması amaçlanan bir başvuru dokümanı olarak benimsenmesine oybirliği ile karar vermiştir. Mutabakat Metni ve Kılavuzlar aynı zamanda UIA üye kesimlerinin karşılıklı tanıma anlaşmalarını müzakere etmelerini de kolaylaştıracaktır.

Genel Kurul, Mutabakat Metni'nin bütün UIA üye kesimlerine iletilmesini ve kendilerinden bu politika çerçevesinin 22. UIA Genel Kurulu'na (Berlin 2002) kadar daha da geliştirilmesi için işbirliği yapmaları ve katkı koymalarının istenmesini talep etmektedir.

Genel Kurul, Konsey'e Mutabakat Metni Kılavuz dokümanlarını kabul etmek ve bunları UIA üye kesimlerine önermek yetkisini tanımaktadır.

Genel Kurul, farklı üye kesimlerde kültür, uygulama ve koşul farklılıkları olduğunun bilincindedir ve üye kesimleri bu belgeleri yerel koşullara uyarlanacak tavsiye niteliğinde dokümanlar olarak kullanmaları yönünde teşvik eder.

Genel Kurul, karşılıklı tanıma müzakereleri sırasında, her UIA üye kesimin özerkliğine saygı gösterilmesi gereğini kabul etmektedir ve Kılavuz metnlerinin eşitlik ve karşılıklılık ilkeleri bağlamında esneklik sağlamayı amaçladığını ve UIA üye kesimlerinin yerel koşullarını yansıtan eklemeler yapılmasına olanak verecek şekilde yapılandırılmış olduklarını dikkate almıştır.

Genel Kurul, UIA Başkanı ve Genel Sekreteri'ni Mutabakat Metni'nin karşılıklı tanıma müzakerelerinde esas alınmak üzere, Dünya Ticaret Teşkilatı ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlara ve söz konusu ülkedeki UIA üye kesimin açık talebi üzerine o ülkenin hükümetine sunulması konusunda yetkilendirmektedir.

Genel Kurul, Meslek Pratiği Komisyonu'nun Prag'da yapacağı toplantıda (Ekim 1999) Genel Kurul sırasında dile getirilen bütün görüşleri analiz etmesini ve bunları Beijing'de kabul edilen metinlerle bütünleştirmenin uygun olup olmadığını değerlendirmesini talep etmektedir.

Genel Kurul, UIA Konseyi'ni Mutabakat Metni ve Kılavuzlar'ın ilgili taraflara ulaştırılmasına ilişkin bir politika geliştirmek üzere yetkilendirmiştir.

Genel Kurul, UIA üye kesimlerine bu standartları kullandıktan sonra, söz konusu temel metinlerin iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde göz önüne alınmak üzere, deneyimlerini Komisyon Sekreteryası'na aktarmalarını önermektedir.

UIA Uluslararası Meslek Standartları Mutabakat Metni Politikalarına İlişkin Öneri Kılavuzlar:

Mesleğin Bir Başka Ülkede Uygulanması

Çeviri: Aykut Ülkütekin, Arif Şentek
Revizyon: Tuğçe Selin Tağmat

Mesleğin Bir Başka Ülkede Uygulanması'na ilişkin UIA Mutabakat Metni Kılavuzu, mimarların yabancı bir ülkede mesleği uygulama koşullarının belirlenmesi konusunda ortak bir mekanizma sağlanması amacıyla UIA kesimlerince benimsenmesi önerilen koşulları içermektedir. UIA'nın amacı, UIA'ya üye herhangi bir ülkenin yetkili mercileri tarafından tanınmış bulunan bir mimarın, bütün UIA üye kesimlerinin ülkeleri tarafından, ikili ya da çok taraflı anlaşmalar aracılığıyla tescil/ruhsat/sertifika alabilecek şekilde tanınması ve bu ülkelerde bir mimar olarak iş kurma olanağının kabul edilmesidir. Metin, hem yerel mimarlarla işbirliği koşulunu getirmesiyle hem de standartlar, uygulamalar, koşullar açısından, UIA üyesi ülkelerin kültür çeşitliliğini yansıtan farklılıkları olduğunun dikkate alınması gerektiğini vurgulamasıyla, ülkeler özelinde düzenlemelere olanak vermesi açısından önem kazanmaktadır. Yayımlamakta olduğumuz metin, 26-28 Şubat 2002 tarihinde İspanya-Barcelona'da yapılan 95. UIA Konsey Toplantısı'nda kabul edilmiş haliyle, 26 Mayıs 2004'te Meksika-Villahermosa'da gerçekleştirilen 100. Konsey Toplantısı'nda yapılan değişiklikleri de içeren güncel bir metindir.

Metne Türkçe olarak ulaşmak için:

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/7-TR.pdf>

Metnin İngilizce orijinaline ulaşmak için:

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/7.pdf>

MUTABAKAT METNİ POLİTİKASINDAN

Mimarlar, kayıtlı olmadıkları bir ülkedeki projeler için hizmet sundukları zaman, yasal, çevresel, sosyal, kültürel ve tarihi miras faktörlerinin, gereğince ve etkin bir şekilde kavranmasını güvence altına almak üzere, yerel bir mimarla işbirliği yapacaktır. Bu işbirliğinin koşulları, UIA etik kurallarına ve yerel mevzuata uyulması kaydı ile, sadece ilgili taraflarca belirlenmelidir.

ÖNSÖZ

UIA, ikili ve çok taraflı "karşılıklı tanıma" anlaşmalarının, Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşması (GATT), Ticaret ve Hizmetler Genel Anlaşması (GATS) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) bağlamında teşvik edilmesi konusunda kararlıdır. Mimarlık mesleğinde "karşılıklı tanıma"ya ve/veya "serbest ticaret anlaşmaları"na ilişkin gelişmelerden edinilen deneyim; bu süreçte, yabancı mesleki nitelik standartlarıyla yerel nitelik standartları arasındaki farklılığın tanımlanması ve bunların arasında köprü kurabilecek denkliklerin sağlanması yollarının tartışılıp görüşül-

mesi gereğini ortaya koymaktadır. Bu süreçte, her ülkenin yasama erkine, çevresel, sosyal, genel sağlık, güvenlik ve refaha ilişkin alanlarda yurttaşlarının yararına, hangi düzeyde uygun olursa olsun, kendi mesleki standartlarını oluşturma hakkı tanınmalıdır.

Mutabakat; standartlar, uygulamalar, koşullar açısından, UIA üyesi ülkelerin kültür çeşitliliğini yansıtan farklılıkları olduğunu dikkate almakta ve mimarlar topluluğu temsilcilerinin, toplum yararına en iyi hizmeti sunacak standartlar ve uygulamalar konusunda görüş birliğine ulaşmak üzere girişeceği çabalarda

bir ilk adım niteliğini taşımaktadır. UIA; ikili ve çok taraflı “karşılıklı tanıma” ve/veya “serbest ticaret anlaşmaları”nın görüşülmesinin ve hayata geçirilmesinin zaman alacağını göz önünde tutarak, henüz “karşılıklı tanıma” ve/veya “serbest ticaret anlaşması” bulunmayan durumlarda her sektörün kendisine özgün kılavuzlara ve koşulları belirleyen protokollere gereksinim olduğu görüşündedir. Mesleği Bir Başka Ülkede Uygulama Mutabakat Belgesi; üye mimarlar arasında eşitlik sağlama ve “karşılıklı tanıma” ve/veya “serbest ticaret anlaşmaları”nın bugünkü gibi sınırlı mahiyette değil de daha yaygın belirleyicilikte olacağı günlere bir köprü oluşturma amacını taşımaktadır. Aşağıdaki kılavuz, mimarların yabancı bir ülkede mesleği uygulama koşullarının belirlenmesi için uygun bir mekanizma sağlanması arzusunda olan UIA üye kesimlerince benimsenmesi önerilen bir protokol için gerekli olabilecek tartışma başlıklarını gündeme getirmektedir.

GİRİŞ

Birçok ülkede mimarlar, mesleği uygulayabilmek için kayıt yaptırmak, ruhsat ya da sertifika almak zorundadırlar. Yabancı bir ülkede mesleği uygulamak kavramı, kayıt olmadıkları, ruhsat ya da sertifika sahibi olmadıkları bir ülkede proje yapmak üzere görevlendirilen gerçek ya da tüzel kişi mimarların durumunu kapsar.

UIA, mimarların hizmet vermek üzere sorumluluklarının ve yeteneklerinin yabancı yetki alanlarına da taşınabilmesine duyulan ihtiyacı kabul etmektedir. UIA'nın amacı, UIA'ya üye herhangi bir ülkenin yetkili mercileri tarafından tanınmış bulunan bir mimarın, bütün UIA üye kesimlerinin ülkeleri tarafından, ikili ya da çok taraflı anlaşmalar aracılığıyla tescil/ruhsat/sertifika alabilecek şekilde tanınması ve bu ülkelerde bir mimar olarak iş kurma olanağının kabul edilmesidir.

UIA; yerel çevresel, sosyal ve kültürel etkenler ile etik ve yasal standartlar konusunda duyarlılığın geliştirilmesi ihtiyacını kabul etmektedir. Bu doğrultuda UIA Genel Kurulu, “Mimarlık Uygulamasında Önerilen Uluslararası Meslek Standartları UIA Mutabakatı”nı kabul etmiş bulunmaktadır. Mutabakat ve ilgili Politika Kılavuzları mimarlık mesleği ve mesleğin gerektirdiği standartlar için en iyi uygulamayı tanımlamaya çalışırken, diğer taraftan mimarlık hizmetlerinin ve mimarlara ait (tescil/ruhsat/sertifika türü) belgelerin diğer ülkelerde geçerli olabilmesine olanak sağlayan “karşılıklı tanıma” ve/veya “serbest ticaret anlaşmaları”nın ilgili taraflarca görüşülmesini kolaylaştırmayı da amaçlamaktadır.

Uzun süredir yürürlükte olan “UIA Danışmanlık Hizmetlerinde Mesleki Ahlak Uluslararası Kuralları”,

“Yabancı ülkeden gelen bütün danışmanların, projenin uygulandığı ülkenin danışmanları ve meslek adamları ile birlikte ve uyum içinde çalışmalarını” öngörmektedir

MESLEĞİN BİR BAŞKA ÜLKEDE UYGULANMASINA İLİŞKİN KILAVUZ

Bu kılavuzu benimseyen Uluslararası Mimarlar Birliği üye kesimlerinin ya da ülkelerin, (bundan sonra “mutabakat” olarak anılacak olan) “Mimarlık Mesleği Uygulamasında Önerilen Uluslararası Profesyonel Standartları Üzerinde UIA Mutabakatı” belgesinin, yerel ve yabancı mimarların işbirliği altında yapılacak görüşme ve anlaşmalar için bir politika çerçevesi oluşturduğunu kabul etmeleri tavsiye edilir.

UIA Mutabakatı ve ilgili kılavuzlar uluslararası meslek uygulaması için standartları belirlemeye çalışırken, UIA üye kesimi ülkeler arasında uygulama ve gelenek farklılıkları olabileceği de kabul edilmektedir.

“Yabancı Ülkede Meslek Uygulaması” anlaşmalarına giren mimarlar:

- Mesleki yükümlülükler ve sigortaya ilişkin düzenlemeler, geçerli yargı kararları ve benzeri konuların yerel mevzuata uygun olmasını veya iş görüşmeleri sonunda belirlenmesini, daha da uygunu yerel mimar, yabancı mimar ve işveren arasında yapılacak anlaşmalarla belirlenmesini ve taraflar arasında yapılacak anlaşmalarla formüle edilmesini,

- Kamusal yükümlülükler ile mimarın görevlerini ve mimarlık mesleğinin uygulanmasını belirleyen yasa ve yönetmeliklere ilişkin konuların her iki mimarın sorumluluğunda olduğunu ve müştereken değerlendirileceğini,

- Aşağıda belirtilen koşulların yerel mevzuat çerçevesinde mesleği uygulayan yabancı mimar için geçerli olduğunu; kabul etmelidir.

1. Bu kılavuzda mimar, bir ülkede yetkili merci tarafından tanınan ve tescil/ruhsat/sertifika verilmiş bir meslek adamıdır. “Yerel mimar” ise, projenin uygulanacağı ülkede mesleği uygulayan tescilli/ruhsatlı/sertifikalı bir (özel veya tüzel) kişidir. “Yabancı mimar” başka bir ülkede tescilli/ruhsatlı/sertifikalı ve mesleği uygulayan ancak, projenin yapılacağı ülkede tescili/ruhsatı/sertifikası olmayan bir (özel veya tüzel) kişidir.

2. Ev sahibi ülke ve yabancı mimarın geldiği ülkenin ilgili kurumları arasında “karşılıklı tanıma” veya “serbest ticaret anlaşması”nın bulunmadığı durumlarda:

- Kendi ülkelerinde ilgili kurum tarafından verilmiş tescil, ruhsat, sertifikası bulunan ancak, ev sahibi ülkede bu tür bir kaydı olmayan yabancı mimarlar, yerel yasalara ve uygulamalara uygun olarak, her mimar için ayrı kişisel işleme kabul edilirler ve bu mimarların tescilli/ruhsatlı/sertifikalı yerel mimarlarla işbirliği içinde mesleği uygulamalarına izin verilir.
- Tescil/ruhsat/sertifika verilmesi konusunda yetkili mercilerin olmadığı ülkelerden gelen yabancı mimarlar, projelerin yapılacağı ülkelerde geçerli olan tescil/ruhsat/yeterlik standartlarına tabi tutulmalıdır.
- Bir yabancı mimarın, başka bir ülkede, o ülkeden bir yerel mimarın projenin tasarımının elde edilmesi, belgelenmesi ve sözleşme yönetim hizmetlerine anlamlı ve ciddi ölçüde katılımı ve katkısı olmaksızın bir hizmet bağlantısına girmesine izin verilmemelidir. Yabancı mimarın, lisansa sahip olmadığı bir ülkede uluslararası bir yarışmaya katılması halinde, ancak yarışmayı kazanması ve projeye devam etmek üzere görevlendirilmesi durumunda böyle bir koşula tabi tutulması gerekir.

2.1 Yabancı mimarlar;

a. Bir ülkede geçerli yasal mevzuata göre yetkili bir merciden alınmış ve kendilerine "mimar" unvanını kullanma ve o ülkede herhangi bir sınırlama olmaksızın mesleği uygulama izni veren, geçerli bir tescil/ruhsat/sertifikaya sahip olduklarını, ilgili ulusal veya uluslararası yetkililere göstermeye hazır olmalıdırlar.

b. Yeterlik ve deneyimlerine ilişkin kanıtları temin etmelidirler.

c. Herhangi bir suçtan hüküm giymemiş olduklarını, mesleki ahlak kurallarına aykırı davranmaktan haklarında ceza bulunmadığını belgelemelidirler.

2.2 Yabancı bir mimarın bulunduğu bir projede mimar olarak görev aldıktan hemen sonra yerel mimar, yabancı mimarın niteliklerine ilişkin bilgiler ile birlikte bu yabancı mimarla olan ilişkisini açıklayan ve

anlaşma konusu projeyi tanımlayan bir belgeyi ilgili kuruma verecektir.

2.3 Yerel ve yabancı mimarların her ikisi de işbirliklerinde, projenin ihtiyaçlarını karşılayabilecek gerekli uzmanlık ve deneyime sahip olduklarını kanıtlanmalıdır.

2.4 Birlikte çalışmakta olan mimarlar tarafından yapılmakta olan hizmetler, projede yer alan yabancı mimar ve gerekli yetkinliğe sahip bir yerel mimar tarafından, birlikte ve belirgin bir işbölümüyle yerine getirilmelidir.

2.5 Herhangi bir belge veya projenin üzerine müellif adı konulurken, yerel mimar ve yabancı mimara ait sorumluluklar ayrı ayrı ve açık olarak belirtilecektir.

2.6 İlgili yerel kurumca talep edilmesi durumunda, yabancı UIA üye kesiminin ilgili kurumu, yabancı mimarın durumunu, paragraf 2.1'de belirtildiği şekilde doğrulamayı kabul edecektir.

2.7 Yabancı mimar, bulunduğu yabancı ülkenin yasalarına ve mesleği uygulama kurallarına, yapı mevzuatı vb. koşullarına uymayı kabul etmelidir.

2.8 İşbirlikteliği oluşturan yerel ve yabancı mimarların, UIA Mesleki Ahlak Standartlarını göz önünde tutan ve kurallara uygun, tarafların haklarını gözeten, adil anlaşmalar yapmaları gereklidir. İşbirlikteliği yapan mimarlar arasında bir anlaşma geliştirilirken göz önünde tutulması öngörülen konuları ve ilkeleri içeren sayısız kitap ve örnek belge geliştirilmiş bulunmaktadır.

3. İki ülkenin yetkili kurumları arasında karşılıklı tanıma anlaşmasının bulunduğu durumlarda bu kılavuz geçerli değildir.

Başka Bir Ülkede Mesleği Uygulama Yazım Kurulu
James A. Scheeler, Başkan
Luis M. Rossi
Carlos Maximiliano B. Fayet
Andreas Gottlieb Hempel
Tillman Prinz
Dato' Hahi Esa Bin Mohamed
Artur Jasinski
Edward D'Silva
Susan M. Allen

UIA Uluslararası Meslek Standartları Mutabakat Metni Politikalarına İlişkin Öneri Kılavuzları:

Mesleği Uygulama Kapsamı

Çeviri: Aykut Ülkütekin, Arif Şentek
Revizyon: Tuğçe Selin Tağmat

Mesleği Uygulama Kapsamı'na ilişkin Öneri Kılavuzu, mimarın yetkin bir şekilde sağlaması gereken ana hizmetleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu ana hizmetlerin yanı sıra, mimarların uygun eğitim, staj ve deneyime dayalı olarak verebileceği kent planlama, tarihsel yenileme, mevcut yapıların yenilenmesi ve benzeri diğer hizmetleri de verebileceğini ve farklı ülke hukuklarında bu hizmetlerin mimarların sorumluluğu altında olabileceğini bildirmektedir. Bu belge ile UIA, mimarlık mesleğini uygulama alanının sınırlarında süregiden genişlemeyi, gözetilecek tek kısıtlama etik ve davranış kuralları olmak üzere, teşvik ederek desteklemeyi ve buna paralel olarak, bu sınırlarda oluşacak herhangi bir genişlemenin üstesinden gelebilmek için gereken bilgi ve becerilerin de artırılması için çaba göstermeyi amaç edinmiştir. Yayımlamakta olduğumuz metin, 26 Mayıs 2004'te Meksika-Villahermosa'da yapılan UIA Konsey Toplantısı'nda kabul edilmiştir.

Metne Türkçe olarak ulaşmak için:

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/9-TR.pdf>

Metnin İngilizce orijinaline ulaşmak için:

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/9.pdf>

MUTABAKAT METNİ POLİTİKASINDAN

UIA, mimarlık mesleğini uygulama alanının sınırlarında süregiden genişlemeyi, gözetilecek tek kısıtlama etik ve davranış kuralları olmak üzere, teşvik ederek desteklemeli ve buna paralel olarak, bu sınırlarda oluşacak herhangi bir genişlemenin üstesinden gelebilmek için gereken bilgi ve becerilerin de artırılması için çaba göstermelidir.

GİRİŞ

Çoğu ülkede mimarlar halen, uzun yıllar boyunca evrimleşmiş mesleki uygulama şekillerine dayanan bir hizmet sunumu yapmaktadırlar. Meslek uygulamasının temel niteliklerinin genel bir derlemesi, birçok ülkenin hukukunda konuyla ilgili büyük farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Bazı ülkelerde işin başlangıcından, tamamlanmasına ve işverene teslim edilmesine kadar çalışma sürecinin bütün yönleri, mimar tarafından sağlanabilecek diğer hizmetler de dahil olmak üzere, yasal mevzuatta oldukça ayrıntılı olarak tanımlanmaktadır. Bunun da ötesinde bazı ülkelerde, mimari hizmetlerin ana kapsamını diğer hizmetlerle birlikte ayrıntılı olarak şekillendiren düzenleme kurulları veya ilgili meslek enstitü-

leri bulunmaktadır. Bazı ülkelerin hukukunda ise bu konularda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

UIA, uygulamanın temel kapsamı içinde mimarların sorumluluğunun, ülkelerinde geçerli hukuki mevzuata yerleşmiş olan diğer hizmetleri yerine getirebilen olanaklarını da kapsayacak şekilde geliştirilmesinde yarar görmektedir. Diğer taraftan UIA, benzeri bir meslek uygulaması kapsamının geliştirilebilmesi için, o ülkede hizmet vermekte olan mimarlar tarafından, devlet yönetimi kademelerinde ve kamuoyunda konuyla ilgili bir duyarlık oluşturulmasının da gerekli olduğu düşüncesindedir. Bunun da ötesinde UIA, mesleğin bu doğrultuda geliştirilmiş uy-

gulama kapsamının, bir ülkenin çevresel, sosyal ve kültürel etkenlerini ve ayrıca gene o ülkede geçerli olan etik kuralları ve yasal standartları da göz önünde tutarak belirlenmesi gerektiği görüşündedir. Mutabakat ve ilgili Kılavuz Belgeleri, bu şekilde geliştirilmiş bir meslek uygulamasının ve aynı zamanda bir mimarın verebileceği diğer hizmetlerin kapsamını tanımlar. Diğer taraftan bu belgeler, konuya ilişkin eksikliklerin olduğu ülkelerde, mimarların en geniş anlamda sahip olması gereken bu tür bilgi ve becerilere olan taleplerin güçlendirilmesine de yarar.

Mutabakat Belgesi, çoğu ülkenin hukukunda, yerel kültürel çeşitliliği yansıtan farklı koşullar, uygulamalar ve standartların bulunması nedeniyle, meslek uygulamasının temel kapsamını veya mimarın bilgi ve beceri sahibi olması gereken diğer hizmetleri düzenleyecek ve/veya geliştirecek yönetsel araçların ve/veya eğitim olanaklarının bulunamayabileceğini dikkate almaktadır. Yine de Mutabakat Belgesi, uluslararası mimarlar topluluğunun temsilcilerinin, mimarların toplum yararını gözeterek özümseyeceği ve hizmet verebileceği bir uygulamanın kapsamı üzerinde ortak görüşe varabilmeleri doğrultusunda bir ilk adımı oluşturmaktadır. UIA, üye kesimlerinin temsil/lisans kurumları arasında, ikili ve çok taraflı karşılıklı tanıma anlaşmalarının görüşülerek uygulamaya konulmasının oldukça uzun zaman alacağı ve dolayısıyla bu konuda yol gösterici kılavuzlara ve koşulları belirleyen protokollere gereksinim olduğu görüşündedir.

Mesleği Uygulamanın Kapsamı Üzerine Mutabakat Belgesi, mimarın yetkin bir şekilde sağlaması gereken ana hizmetleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Mutabakat Belgesi, her ülkede geçerli hukuki mevzuatta ancak belirli bir zaman süresi sonunda yer alabilecek, geliştirilmesi gereken daha birçok diğer hizmet ve disiplin bulunduğunu da dikkate almaktadır.

MESLEK UYGULAMA KAPSAMI ÜZERİNE KILAVUZ

Hizmetlerin Temel Kapsamı

Mimarların verdiği hizmetin kapsamı, yedi ana başlık altında sıralanan mesleki hizmet tanımından oluşur ve mimarlar belirtilen her aşamada gerekli olan hizmetleri uygun şekilde yerine getirirler:

A. Proje Yönetimi

- Proje ekibinin oluşturulması ve yönetimi
- Çalışma programı planlanması ve denetimi
- Proje maliyet kontrolü
- İşveren onay süreci

- İdari onay süreci
- Danışmanlar ve mühendislerle koordinasyon

B. Araştırma ve Planlama

- Arazi analizi
- Hedeflerin ve koşulların tanımlanması
- Kavramsal planlama

C. İnşaat Maliyet Denetimi

- İnşaat maliyet keşfi
- Tahmini inşaat bütçesinin değerlendirilmesi
- "Değer mühendisliği" (value engineering)* hesaplamaları
- İnşaat sürecinde maliyet denetimi

D. Tasarım

- Gereksinimlerin ve koşulların doğrulanması
- Tasarım ve inşaat dosyasının hazırlanması
- Tasarımın işverenin onayına sunumu

E. Mal ve Hizmetlerin Satın Alımı

- İnşaat için gerekli mal ve hizmetlerin seçimi
- İnşaat için gerekli mal ve hizmetlerin satın alınması
- İnşaatın ihalesine danışmanlık

F. Sözleşme Yönetimi

- Şantiye yönetimine danışmanlık
- Tasarım amaçlarının netleştirilmesi ve kalite kontrol danışmanlığı
- İnşaatın gözetimi, denetimi ve rapor edilmesi
- Değişiklik talimatları ve şantiye talimatları

G. Bakım ve İşletme Planlaması

- Bina yönetimine danışmanlık
- Bina bakımı için danışmanlık
- Kullanım sonrası değerlendirme

Mimarın verdiği hizmetler yukarıda belirtilen ana hizmet konuları ile sınırlı değildir. UIA farklı ülke hukuklarında bu kapsama ek olarak çeşitli hizmetler bulunabileceğini kabul etmektedir –mimarların uygun eğitim, staj ve deneyime dayalı olarak verebileceği kent planlama, tarihsel yenileme, mevcut yapıların yenilenmesi ve benzeri hizmetler gibi.

PROJE SÜRECİ

Herhangi bir tipte veya büyüklükteki bir proje, değişik uzmanlık alanlarından çeşitli katılımcılarla birlikte ve karmaşık problemleri çözerek, aşağıda ifade edilen temel aşamaların izlenmesiyle ilerler. Her projenin kendine özgü farklı koşulları vardır. Burada sunulan proje süreci, projenin türüne göre çeşitlilik

* **value engineering:** Özellikle anahtar teslimi götürü bedel üzerinden ihale edilmiş işlerde, proje değişikliği, sözleşmede öngörülen farklı malzeme kullanma vb. önerilerle maliyetin düşürülmesi çalışmaları. Bu yolla sağlanan maliyet farkı, idare ve müteahhit arasında genellikle yarı yarıya paylaşılır. (ç.n.)

gösterebilecek noktalar dışında, proje süreçlerinin geneli için esas alınabilecek standartları göstermektedir.

A. Tasarım Öncesi Aşaması

Mimar, projeye ilişkin gereksinimleri ve sınırlamaları belirlemek ve bir proje tanımı oluşturmak için işverene danışmanlık yapar.

B. Temel Tasarım Aşaması

Mimar, yönetmelik ve şartnameler, yapı teknolojisi, iş programı ve maliyetle ilgili ana değişkenleri proje tanımında yer alan gereksinimler ve sınırlamalara dayalı olarak değerlendirir ve proje için kavramsal bir tasarım hazırlar.

C. Tasarımın Geliştirilme Aşaması

İşverenin kavramsal projeyi onaylamasından sonra mimar, yapı için daha gelişmiş bir tasarım hazırlar.

D. İnşaat Dosyaları Aşaması

İşverenin geliştirilen tasarımı onaylamasının ardından mimar inşaat için gerekli teknik belgeleri hazırlar.

E. Tekliflerin Alınması, Görüşmeler ve Sözleşmenin Yapılması Aşamaları

Hazırlanmış bulunan inşaat dosyalarını esas alarak mimar, bir müteahhit seçimi yapılabilmesi için sözleşme evrakını hazırlar. Mimar işin verileceği müteahhidin seçimi için işverene danışmanlık yapar ve müteahhit ile işveren arasında yapılacak resmi anlaşmayı düzenler.

F. İnşaat Aşaması

Sözleşmede ifade edilmiş bulunan binanın kalitesini sağlayabilmek için mimar, müteahhit tarafından yapılmakta olan inşaat işlerini izler, tasarımın amaçlarına açıklık getirir, gerekli bilgileri aktarır ve müteahhite yapılacak ödemeler için talimat verir.

G. Teslim Aşaması

İşin tamamlanması ile birlikte mimar, binanın nihai kalitesinin sözleşme evrakı ile uyumlu olup olmadığını değerlendirir ve tüm idari onayların alınmış olduğunu kontrol ederek doğrular. Mimar, gerçekleştirilen projenin müteahhitten işverene resmen devredilmesi işlemlerini düzenler.

H. İnşaat Sonrası Aşaması

İnşaat sonrası aşamada mimar, binadaki kusurları

düzeltilmek için müteahhitin üstlendiği sorumluluğu yerine getirmesini garanti edecek mesleki hizmetleri sağlar.

I. Diğer Hizmetler

Aşağıda belirtilen hizmetler mutlaka mimarın verdiği hizmetlerin ana kapsamının

- i. Yapılabilirlik çalışmaları
- ii. Tasarım ihtiyaçlarının hazırlanması (program)
- iii. Bina etüdü (denetim)
- iv. Görüşmeler (örneğin arazi kullanımı ve bölgelemenin dönüştürülmesi konusunda)
- v. Gecikmelere ve süre uzatımına ilişkin çalışmalar
- vi. Satış ve reklam yayınları için özel sunumlar
- vii. Bina kullanım/dönüşüm sürecinin programlaması
- viii. Arazi kullanımı/kent planlama
- ix. Kentsel tasarım
- x. Tesis yönetimi
- xi. Peyzaj tasarımı
- xii. İç mekan tasarımı
- xiii. Grafik ve bilgi/işaret tabelaları tasarımı
- xiv. Akustik tasarım
- xv. Aydınlatma tasarımı
- xvi. Detaylandırma uzmanlığı (örneğin giydirme cephe)
- xvii. Bina enerji araştırmaları
- xviii. Maliyet danışmanlığı hizmetleri
- xix. İnşaat yönetmelikleri ile ilgili hizmetler
- xx. Malzeme/tesisat hizmetleri
- xxi. Çevre koruma çalışmaları
- xxii. İnşaat yönetimi hizmetleri
- xxiii. Sanat eserleri için danışmanlık
- xxiv. Proje müdürlüğü hizmetleri
- xxv. Erişilebilirlik hizmetleri
- xxvi. Anlaşmazlıkların çözümü (arabuluculuk, hakemlik, uzman görüşü)
- xxvii. Tarihi yenileme
- xxviii. Mevcut yapının yenilenmesi
- xxix. Kullanım sonrası değerlendirme

UIA Uluslararası Meslek Standartları Mutabakat Metni Politikalarına İlişkin Öneri Kılavuzlar:

Meslek Kuruluşlarının İşlevi

Çeviri: Aykut Ülkütekin, Arif Şentek

Revizyon: Tuğçe Selin Tağmat

Meslek Kuruluşlarının İşlevi'ne ilişkin Öneri Kılavuzu, meslek kuruluşlarının hem yasalarla ve kendi statüleriyle belirlenmiş çerçevelerini, hem de varlık nedenlerini, rollerini, işlevlerini de tanımlamayı amaçlayan bir metindir. Metin, meslek kuruluşlarının örgütlenme ve etkinlik alanlarını tanımlanırken, tüketici yararı, kamu yararı ve mesleki yarar yani mimarların yararı olmak üzere üç eksenli bir yaklaşım izlemesi açısından önem kazanmaktadır. Kılavuz metin, mesleki kuruluşların asgari olarak üstlenmeleri gereken yetki ve sorumlulukları da belirlemektedir. Bu Kılavuz, 26 Mayıs 2004'te Meksika-Villahermosa'da yapılan UIA Konsey Toplantısı'nda kabul edilmiştir.

Metne Türkçe olarak ulaşmak için:

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/11-TR.pdf>

Metnin İngilizce orijinaline ulaşmak için:

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/11.pdf>

MUTABAKAT METNİ POLİTİKASINDAN

Meslek örgütlerinin bulunmadığı ülkelerde, UIA mimarlık mesleğinin mensuplarını, kamu yararı adına bu tür örgütleri kurma yönünde teşvik etmelidir. Meslek örgütleri, üyelerinin uluslararası UIA standartlarına, UIA-UNESCO Mimarlık Eğitimi Şartı'nın minimum koşullarına ve UIA'nın Uluslararası Etik ve Davranış Kuralları'na uymalarını sağlamalı; üyelerinin "Temel Koşullar" (gerek bugünkü şekli gerekse ilerdeki değişiklikleri ile) altında sıralanan bilgi ve becerilerini güncel tutmalarını sağlamalı, ve genel olarak gerek mimarlık kültürü ve bilgisine, gerekse hizmet verdikleri toplumun gelişmesine katkıda bulunmalıdır.

1. ÖNSÖZ

Serbest veya ücretli mimarlar genellikle, yasaların, kararnamelemlerin ve mesleki standartların bütün üyeleri tarafından uygulanması ve izlenmesini sağlamakla görevli bir düzenleyici kuruluş tarafından denetlenmektedir. Çoğu ülkede, meslek kuruluşları aynı zamanda mimarlığın ilerlemesi, bilginin geliştirilmesi ve üyelerinin belirlenmiş standartlara göre mesleği uygulamalarını güvence altına alarak toplum çıkarlarının korunması amacıyla kurulmuşlardır.

Bazı ülkelerde mesleğin düzenlenmesi ve mimarlığın ilerlemesi işlevleri tek bir kuruluş tarafından üstlenilmektedir.

Bir mimarlık meslek kuruluşunun ne olması gerektiğini tanımlamadan önce, küreselleşme söylemini ve Ticaret ve Hizmetler Genel Anlaşması (GATS) ilkelelerini hatırlamak gerekir. GATS'ın temel hedefi, Dünya Ticaret Örgütü'nün mal ticaretine ilişkin hedefiyle aynıdır: Piyasaların serbestleşmesi yoluyla dünya ticaretinde dengenin sağlanması ve serbestleşme sürecinin tutarlı temeller üzerine inşa edilmesi.

Bu hedefe ulaşmak için izlenecek temel ilkeler şunlardır:

Ticarette ayırıcı uygulamalar yer almamalıdır: Bütün üye ülkeler ticari ilişkilerini eşit temeller üzerinde sürdürmeli ve ticaretteki sınırlamaların kaldırıl-

ması amacıyla getirilen önlemlerin sağladığı yararları paylaşmalıdır.

Koruyucu önlemler saydam olmalıdır: Hizmetler anlaşması, piyasalara girişteki sınırlamaların ve denizleşiri piyasalardaki işlemler için geçerli ayırıcı uygulamaların açıkça tanımlanmış ve listelenmiş olmasını öngörmektedir.

Ticaretin serbestleşmesinde tutarlı bir temel sağlanmalıdır: Ülkeler, korumacı uygulamaların düzeyinin düşürülmesi konusundaki müzakerelere uygun olarak yerine getirecekleri taahhütlerini, -hizmet alanlarını açıkça belirterek- bir program dahilinde açıklamalıdır.

Küresel serbest ticaretin mantığı, insan gücünün, malların ve hizmetlerin, genel bir deregülasyon ortamında serbest dolaşımından yanadır.

Üye ülkelere uygulanan DTÖ kuralları, mimarlık mesleğinin uygulanması üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.

GATS anlaşmasının VI.4 maddesinde şöyle denilmektedir:

“Serbest dolaşımın yerleştirilmesini amaçlayan kurallar, ulusal düzeylerdeki koruyucu adımların;

- Saydam olmasını ve mesleki yeterlik ve beceri gibi nesnel kriterleri temel almasını,
- Hizmetin niteliğini güvenceye almanın ötesinde güçlük getirmemesini,
- Eğer bir lisans işlemleri söz konusuysa, bunun hizmet sunumunda kısıtlayıcı koşullar

getirmemesini sağlamalıdır.”

Meslek kuruluşlarının oluşturulması üç grubun çıkarlarına hizmet etmektedir:

A. Tüketici

Yalnızca tüketiciye sunulacak hizmetin niteliğinin (rekabet ve performans kurallarını dikkate alarak) garanti altına alınması değil, meslek adamlarının uygun olmayan herhangi bir ayırıcı uygulamaya tabi olmaksızın serbest dolaşımı da sağlanmalıdır. Dolaşısıyla mimarlık mesleğini temsil eden kuruluşların yapılarını da hem tüketici hem de toplumu koruma kapasitelerini garanti edecek şekilde belirlemek gerekmektedir.

Tüketici hizmeti kavramı, uluslararası düzeyde paylaşılan ve hem piyasada rekabeti, hem de objektif veya sertifikaya bağlanmış kalite standartlarını garanti eden özel bir kavramdır.

Bu tüketim yanlısı mantık, kamu yararı kavramını geçersiz kılmakta, mesleğin kendi kendini düzenlemesini ve genel geçerli kurallarla tüketicinin korunmasını öngören sistemler doğrultusunda korporatif koruma ve imtiyazlı uygulama tekeli sağlar görünen yasa ve düzenlemelerin ortadan kaldırılmasına yönelik bir yaklaşım sunmaktadır.

B. Kamu

Kamusal mimarlık politikaları oluşturan ülkelerin sayısı giderek artıyor. Ülkeler, mimarlığın kamu yararına olduğu konusunda giderek daha duyarlı davranıyorlar.

Bu hem toplumsal ve kültürel alanlarda bireylerin ve toplumun refahına katkıda bulunuyor hem de çevre ve tarihi-kültürel mirası gözetiyor. Son zamanlarda sürdürülebilir kalkınma kavramının dikkate alınması, yaşanan çevre üzerinde önemli derecede etkiye sahip oldu.

Mimarlık, çevre, peyzaj ve yaşanan çevrede, kültürün bir ifadesi olan bu karakteristik, bu mesleği uygulayan meslek adamları, yani mimarlar ile toplum arasında özel bir ilişkiyi doğurur. Toplum derken, hem yapıları çevreye ilişkin beklentileri olan devlet ve kamu yetkililerinden hem de mimarlığın kullanıcıları ve tüketicileri olan vatandaşlardan bahsedilmektedir.

Bu bakımdan, bir çok ülkede olduğu gibi mesleğin, toplum ve vatandaşların beklentilerini karşılayacak şekilde örgütlenmesi yararlı ve gereklidir.

Bu, mesleki kuruluşların mimarlık üzerinde odaklanacak, ancak kamunun korunması amacına da işlerlik kazandıracak şekilde kurulmasını ve kurulmuşsa güçlendirilmesini gerektirmektedir.

C. Meslek

Mesleği ne şekilde uygularsa uygulansınlar, mimarların birbirlerini tanımaları ve her mimar için aynı üyelik kurallarını koyan bir kuruluşa bağlı olmaları önemlidir. Aynı eğitimi görmüş, aynı veya eşdeğer derece/diploma/sertifikaya sahip, aynı etik kurallara uyan ve mesleği eşdeğer veya karşılaştırılabilir şekillerde uygulayan meslektaşlarla birlikte olmaları, kuşkusuz mimarların yararına yararlıdır.

Bu kuruluşların işlevleri, mimarların yararına olmalıdır.

Mesleki kuruluş, aynı zamanda mimarlık mesleğini uygulayanların kimlik ve birarada olma özelliklerini karşılayan bir yer olmalıdır.

Bu kılavuz, bu mesleki kuruluşların varlık nedenlerini, rollerini, işlevlerini tanımlamayı amaçlamaktadır.

2. ÖNERİLER:

Burada amaç, meslek kuruluşlarının örgütlenme ve etkinlik alanları konusunda geçerli olabilecek anahtar kavramları ortaya koymaktır.

Önemli toplumsal ve kültürel rolleri olan, eylem ve katkılarından vazgeçemeyeceğimiz, ancak üyeliğin isteğe bağlı olduğu, konu ve işlevleri üyelerin maddi çıkarlarını savunmak olan ticari amaçlı bağımsız dernek veya birlikler, bu değerlendirmenin dışında tutulmuştur.

Dolayısıyla, mesleki kuruluşların işlevleri şu üç temel alanı kapsamaktadır:

- Tüketici yararı
- Kamu yararı
- Mesleki yarar – mimarların yararı

2.1 İŞLEVLER:

Tüketici Yararı

- Becerilerin, mesleği uygulama kurallarının ve meslek etiğinin izlenmesi yoluyla kamunun/tüketici toplumun/kullanıcının korunması.
- Mimarlar arasında karşılıklı etkileşimin geliştirilmesi ve yaşanan çevrenin iyileştirilmesi amacıyla yönelik olarak, bütün ülkelerde mimarların serbest dolaşımının sağlanması.
- Şeffaflık ve eşitlik ilkelerine dayalı olarak serbest ve sağlıklı rekabetin sağlanması.
- Mimarlıkta temel eğitimin içeriğine katkıda bulunma, yönlendirme ve güvence altına alma, alınan eğitimin sürekli güncelleştirilmesini sağlama.
- Temel ve mesleki eğitimin içeriğini, yeterlilik belirleme süreçlerini ve kriterlerini tanımlama.
- Sürekli mesleki gelişim sistemi oluşturarak mimarların bilgi ve becerilerinin gelişimine katkıda bulunma.
- Etik ve davranış kuralları oluşturma ve kuralların uygulanmasını izleme.

- Meslek adamlarının, tüketici çıkarları için getirilmiş kurallara saygı göstermemesi durumunda disiplin açısından uygulanacak bir dizi yaptırımı yürürlüğe koyma.
- Ücret tarifeleri (yasal olarak yetkilendirilmesi durumunda), mimarın görevlendirilmesi, meslek uygulamalarına ilişkin belgeler ve çevresel konular ile ilgili olarak kılavuz belgeler yayınlama.

Kamu Yararı

- Yapılı çevrenin niteliğini, bu konuda standartlar koyarak ve referans alınacak belirlemeler yaparak etkileme, mimarlık alanında kamusal politikaların uygulanmasına katkıda bulunma.
- Mimarlığa ilişkin bilgilerin ilgili yetkililer, toplum ve meslek adamları tarafından elde edilme yollarını geliştirme ve kolaylaştırma.
- Mimarlıkta, kültürel ve yasal konularda üst düzeyde yetkili bir konum sağlama.
- Mimarlığın işlevlerinin, toplumsal ve kültürel boyutlarda kalıcılığını güvence altına alma.
- Sürdürülebilir kalkınma ve hayat standartlarında gerekli iyileştirmeler açısından, mimarlığa yönelik araştırma ve geliştirme çalışmalarını teşvik etme, geliştirme.
- Mimarlık konusunda toplumsal duyarlılığı geliştirme.
- Mimari ve kentsel kaliteyi, her türlü araç ve eylemle teşvik etme, geliştirme.

Mesleki Yarar – Mimarların Yararı

- Mimarları, mesleği farklı şekillerde uygulamalarına saygı göstererek biraraya getirme ve mimarların yerel, ulusal, uluslararası düzeylerde temsilini örgütleme.
- Mimarların etkinlik alanlarının, özgün nitelik ve becerilerini temel alarak, geliştirilmesi.
- Mimarlar tarafından verilen hizmetlerin kalitesini geliştirme ve güvence altına alma konusunda, mimarların toplumsal, mesleki, yasal ve kültürel alanlarda beklediği yardım ve hizmetleri sağlama.
- Yapılı çevrede kalitenin geliştirilmesini amaçlayan bir yaklaşımla, işverenler, kent

plancıları, müteahhitler, mühendisler gibi yaşam çevresinin diğer ortakları ile işbirliği ve iletişimin geliştirilmesi.

- Mimarların fikri mülkiyet ve telif haklarının güvence altına alınması

2.2. ROLLER

Mimarlık Meslek Kuruluşları İçin Bazı Modeller

Meslek kuruluşları için farklı modeller bulunmasına rağmen, en yaygın olarak görülen iki türden bahsedebiliriz: meslek kuruluşu ve kayıt kuruluşu. Bu iki örgütlenme biçiminin temel rolleri aşağıda belirtilmektedir:

Meslek Kuruluşu

Statü: Kendine özel bir yönetmelikle veya bir kuruluş tüzüğüyle kurulur.

Görev Tanımı: Mimarlığı iletme, mimarlık bilgisini elde edilme yollarını geliştirme ve kolaylaştırma.

Temel Sorumluluklar: İletişim ve tanıtım (halk, hükümet, işverenler, üyeler, uluslararası ve kültürel programlar, ödüller ve sergiler)

Eğitim* (mimarlık eğitimi müfredatı aracılığıyla standartları yükseltme)

Meslek pratiği (örnek iş alma belgeleri, sözleşmeler vb. hazırlamak yoluyla meslek uygulamalarını sürdüren mimarların standartlarını yükseltme)

Gerekçe: Daha iyi mimarlar = daha iyi mimarlık

Kayıt/Lisans Kuruluşu

Statü: Yasal düzenlemeyle kurulur (yasa, kararname vb.).

Görev Tanımı: Kamu yararını korur.

Temel Sorumluluklar:

Yetkin mimarların kayıt edilmesi
Disiplin
Davranış kuralları

Gerekçe: Tüketicinin korunması

Yetki ve Sorumluluklar Kapsamında Mesleki Kuruluşların Asgari Roller

Mimarların tüketici yararını gözeterek bir şekilde yetiştirilmesi ve yetkinleştirilmesi konusunda:

- Mimarlık alanında temel eğitimin geliştirilme sürecine katılım
- Mimarlık unvanına ilişkin düzenlemeler ve gerekli niteliklere sahip mimarların kayıtlarının tutulması
- Staj programının içeriğinin belirlenmesi
- Mesleği uygulama için gerekli lisansın verilmesi ve kullanımının izlenmesi (böyle bir uygulamanın olduğu ülkelerde)
- Mimarlıkta ders programlarının, yetkilendirme ve mesleki sertifikaların verilmesi süreçlerinin akreditasyonu işlemlerinde yer alma
- Mesleği uygulama kurallarının geliştirilmesi ve bunun uygulanmasının izlenmesi
- Meslek çevreleri ile akademik çevreler arasındaki ilişkilerin (staj programlarının düzenlenmesi konusu da dahil olmak üzere) yürütülmesi
- Sürekli Mesleki Gelişim programlarının örgütlenmesi ve izlenmesinde yer alma
- Mesleği uygulama şekillerinin izlenmesi
- Anlaşmazlıkların çözümünde uygulanacak değişik yöntemlerin geliştirilmesi
- Mimari yarışmaların düzenlenmesi ve bu konudaki uygulamaların izlenmesi
- Gelişmiş mimari standartların belirlenmesi çalışmalarına katılma
- Mimarlık alanında bilginin geliştirilmesi ve geçerli kılınmasını sağlamak üzere, (kültürel, ekonomik ve yasal yönlerden) bir bilgi toplumu oluşturma
- Kamu yetkilileri ve uluslararası örgütler nezdinde mesleği temsil etme
- İşverenler, mühendisler, kent plancıları, müteahhitler gibi mesleğin uygulanmasında rol alan diğer ortaklar ile ilişkileri örgütleme veya bu ilişkilerde yer alma
- UIA tarafından belirlenen uluslararası standartları destekleme

* Anglosakson ülkelerinde bu sorumluluk genellikle meslek kuruluşu ve kayıt kuruluşu tarafından veya her ikisinin oluşturacağı bağımsız bir kuruluş tarafından üstlenilir. Düzenleyici yasaların bulunduğu ülkelerde, bu işlev kamu kuruluşlarından birinin görev alanına girmektedir.

- Mimarlığın bir sanat ve bilim olarak tanıtımına katkı sağlama
- Sürdürülebilir bir çevrenin oluşturulmasına (sergiler, seminerler, konferanslar yoluyla ve mimari eserlerin yayına aktarılması çalışmalarında yer alarak) katkıda bulunma
- Mimarlık alanında gerçekleştirilen gelişim programları ve projelerine katılımında bulunma ve bunların tanıtımını yapma
- Meslek uygulamaları ve yapıları çevreyi etkileyen yasa ve yönetmeliklerdeki gelişmeleri destekleme, takip etme ve izleme
- Üye aidatlarını toplama ve yayınlar, ücretli hizmetler, hizmet tedariki ve danışmanlık gibi hizmetlerle ek gelir sağlama

Meslek yararı:

- Yerel, bölgesel ve ulusal düzeylerde toplantılar düzenleme ve sempozyum, kongre, konferans ve seminerler düzenleyerek mimarlar arasında görüş alışverişini destekleme
- Web sayfaları, e-posta grupları, haber bültenleri, dergiler ve kütüphaneler gibi araçlar yardımıyla mimarlar arasındaki iletişimi geliştirme
- Mimarların iş alma ve çalışma koşullarının geliştirilmesi için değerlendirmeler yaparak bu gelişimin yaygınlaşmasını sağlama
- Mimarlara yasal danışmanlık sağlama ve tavsiye verme
- Kamu kurumları ve tüketici örgütleri karşısında mesleği temsil etme

3. MİMARLIK MESLEĞİNDE YÖNETİŞİM

Daha önceki bölümlerde belirtilenler, meslekte yönetişimin birçok ilkeyi temel alması gerektiğini göstermektedir:

Kamu Yetkilileri ile İlişkiler

Kamu yararı ve tüketicinin korunması adına, meslek kuruluşu yetkili kamu mercileri tarafından tanınmalıdır. Bu yasal tanım, hükümet veya parlamento tarafından yapılabilir ve kuruluşun bir kamu hizmeti vermekte olduğu, dolayısıyla meslek mensubu üyeleri üzerinde yasal yetkiler kullanabilme olanağına sahip olduğu anlamına gelir. Bu, mimar unvanı, mesleği uygulama için gerekli lisans işlemleri, mesleği uygulama ve mesleği uygulama kuralları konusunda dü-

zenlemeler gerektiren bir yasal sistemin varlığı veya öngörülmekte olduğu anlamına gelir.

Demokratik Temsiliyet

Mesleki kuruluş, mimarların mesleği, bölgeler, mesleği uygulama şekilleri ve mesleki konumları itibarıyla en iyi şekilde temsil edebilecekleri biçimde hüküm, kanun ve tüzük taslakları hazırlar. Bu taslak, yönetim kurullarında kamu yetkililerinden, tüketicilerden ve meslek alanındaki ortaklardan temsilcilerin de bulunmasını öngörebilir. Bu statü, bir yasa, kararname veya yetkililerle birlikte ortaklaşa yayınlanan bir şart (protokol vb.) ile kesinlik kazanmalıdır.

Üstlenilen Rollere Göre Hiyerarşik Bir Örgütlenme

Bölgesel kuruluşları biraraya getirerek eşgüdümü sağlayan, mesleki politikaları tanımlayan, kaynakları yöneten, yeterlilik ve ruhsat gibi işlemleri akredite eden ulusal veya federal mesleki kuruluş

Uygulama alanlarına mümkün olabilen en yakın konumda, yetkili mimarların kayıtlarını tutan, mesleği uygulama kurallarına uyulmasını denetleyen, uyuşmazlıklarda ön uzlaştırma işlevi gören, bölgesel yetkililer ve bölgedeki diğer mesleki vb. kuruluşlarla ilişkileri sürdüren yerel veya bölgesel kuruluşlar

Uluslararası ilişkiler, staj, mimarlığın geliştirilmesi, standartlaşma, tüketici ilişkileri gibi belirli konuların yürütülmesiyle görevlendirilmiş özel komiteler

Disiplin Kurulu

Kamuoyunda, meslek kuruluşlarındaki disiplin komitelerinin sadece mimarların kendi çıkarlarını korumaya yönelik bir işlevi olduğu düşüncesinin oluşmasını önlemek için, disiplinle ilgili yaptırımların uygulanmasında mimarlardan ve yargıçlardan oluşan bir özel komisyon görevlendirilmeli veya bu işlev mümkünse sivil mahkemeler tarafından yerine getirilmelidir.

4. SONUÇLAR

Farklı ilkeleri temel alarak, değişik türden meslek kuruluşları tanımlamak mümkündür:

- Görevini ve rolünü kendi belirleyen, iç düzenlemesini kendi yapan ve gönüllü üyeliğin söz konusu olduğu meslek kuruluşları. Bu kuruluşlar sorumluluklarını yerine getirmek üzere gerekli yetkiyi, ilgili mercilerle birlikte oluşturdukları şart veya protokol gibi bir belgeden alarak örgütlenmişlerdir. Bu durumda çoğu kez ayrıca, zorunlu kayıt işlevini gören, tamamlayıcı fakat sınırlı sorumluluklara sahip bir başka kuruluş daha oluşturulması ihtiyacı duyulmaktadır.

- Oda benzeri (chambers, orders, colleges), zorunlu üyeliğin geçerli olduğu, yetkili kamu mercileri tarafından, mimarların yasa ile tanımlanmış rol ve işlevlerini örgütlenme yetkisi ile donatılmış kayıt kuruluşları. Bu durumda, gönüllülük esasına göre kurulmuş ve üyelerinin maddi çıkarlarını savunun diğer bağımsız kuruluşlara ihtiyaç olacaktır.
- İlgili yasanın uygulanmasını denetleme, düzenleme ve izleme görevi verilmiş kamu yönetimi kapsamındaki kuruluşlar.

5. EK

DEĞİŞİK TÜRDEN MESLEK KURULUŞLARININ ANALİZİ

Buradaki tanımlamalar oldukça kuramsal kalmaktadır ve mimarlık meslek kuruluşları çoğu kez ulusal kültür ortamına bağlı olarak bu sınıflandırmaların birden fazlasına denk düşen çeşitli işlevleri yerine getirmektedir.

Aslında referans alınacak bir tek model söz konusu değildir. Mevcut örgütlenmelerin mimarlara ve topluma verdikleri hizmetleri geliştirmelerine yardımcı olmak üzere, değişik işlevler biraraya gelebilir.

İşlevlerine, amaçlarına ve özerklik veya denetim koşullarına göre, aşağıda belirtildiği gibi çeşitli meslek örgütü veya meslek kuruluşu tanımları yapmak ve bunları daha da çeşitlendirmek mümkündür:

A. Düzenlemelerini Kendi Yapan Meslek

Kuruluşları (Self-Regulatory Professional Bodies)

Mimarlarda bu tür meslek örgütleri daha çok Anglo-sakson ülkelerinde veya bu kültürün yoğun etkisi altında kalmış ülkelerde görülür.

Bu tür meslek kuruluşlarını oluşturan mimarlar, çoğu durumda, devletin meslek mensuplarına belirli bir ölçüde "kendi kaderini tayin" hakkı tanıdığı ülkelerde, mesleklerini örgütlenme ihtiyacını karşılamak üzere bunu gerçekleştirmişlerdir.

Çoğu çok eski olan bu meslek kuruluşları, geniş toplumsal kapsamı, örgütlerinin kalitesi ve ayrıca üye seçimindeki kriterleri dolayısıyla önemlice yetkiler kazanmışlardır. Çoğu durumda bu kuruluşlar bulunduğu ülkenin bu alandaki tek örgütüdür ve devlet tarafından mesleği uygulamanın yasal çerçevesini denetleme, özellikle de mimar unvanının korunması ile görevlendirilmişlerdir. Statüleri, kamuya belirli bir düzeyde kaliteyi korudukları, uzmanlık ve dürüstlüğü sağladıkları güvencesini vermek amacıyla

üyelerine mesleği uygulamada ağır ve kesin kurallar getirmektedir.

Bu tür kuruluşlar çoğu durumda mimarlar için bir bilgi merkezi, bilgi toplumu olma özelliği taşıyıcı ve mimarlık kültürünü koruyan birer referans kurumu işlevini yerine getirir. Kaliteli bir kütüphaneleri vardır. Eğitim ve staj programlarını yönlendirirler. Staj ve Sürekli Mesleki Gelişim programları düzenlerler. Konferanslar, seminerler düzenleyerek referans belgeleri yayımlayarak kültürel gelişmeyi sağlarlar. Mimarlık araştırmalarını teşvik ederler.

Bu kuruluşların başlıca özellikleri; kendi statülerini serbestçe belirleyebilmeleri, meslek alanında düzenleyici işlev gören yetkili mercilerden bağımsız olmaları ve üyeliğin, yeterlilik, ruhsat, mesleki referanslar ve hatta sponsorluk açılarından katı kurallara bağlı olmasıdır.

B. Birlikler, Kolejler, Odalar (Associations, Colleges, Chambers)

Mimarların kurduğu birlikler –ve bazen kolej veya oda olarak adlandırılan kuruluşlar- genellikle devlet tarafından, bir yasa veya bir başka yasal düzenleme ile amaçları, rolleri, statüleri, örgütlenme şekilleri, üyelik kriterleri, devletle ilişkileri ve mali yapıları tanımlanarak oluşturulmuşlardır. Yaygın olarak Latin ülkeleri ve Alman kökenli ülkelerde bulunurlar.

Başlıca amaçları, mimar unvanının korunmasıdır. Mimarların, devlet tarafından konulmuş kurallara uymasını sağlayarak toplum yararının korunması rolleri vardır.

Genellikle, mimarların yeterliliğini güvence altına alırlar, mesleği uygulamada çoğu kez devlet tarafından belirlenmiş kurallara ve disipline uyulmasını sağlarlar ve devletin resmi ortaklarıdır.

Çok sık olarak, mesleği uygulamayı koruma işlevini de yerine getirirler ve bazı durumlarda Sürekli Mesleki Gelişim programlarına katkıda bulunurlar ve mimarlığın geliştirilmesi çalışmalarında yer alırlar. Genel olarak demokratik bir yapıya sahiptirler.

Başlıca özellikleri, kamu yararı açısından kurulmuş olmaları, katı yasal kurallara bağlı olmaları ve unvan kullanmak ve ulusal mevzuat uyarınca mesleği uygulamak isteyenlerin zorunlu üyeliğinin öngörülmesi olmasıdır.

C. Bağımsız Birlikler (Independent Associations)

Bütün ülkelerde mimarlar, örgütlenme ve ortak çıkarlarını geliştirme amacıyla topluca biraraya gelirler. Bu tür örgütlenmelerin işlevleri, mesleğin ve

mimarlığın kültürel, mesleki hatta insani yönleriyle ilgili olabilir. Çoğu durumda, üyelerden sağlanan katkılarla gerekli finansman kaynağı oluşturulur.

Başlıca özellikler, elbette üyeliğin zorunlu olmaması ve derneklere ilişkin geçerli yasal mevzuat uyarınca serbestçe belirlemiş oldukları kurallara göre çalışmalarıdır.

D. Sendikalar veya Meslek Birlikleri (Unions, Trade Associations)

Her ülkenin kendi koşullarına göre, mimarlar sendikasının veya meslek birliklerinin rolü, esas itibarıyla üyelerinin çıkarlarını savunmaktır. Üyelik gönüldür ve çoğu kez fedakarlığı ve militanlığı gerektirir. Açıkça, mesleğin uygulanmasına ilişkin her konuda kamu yetkilileriyle görüşmeleri yürüten bu kuruluşlardır. Çoğu kez etkinlik alanlarını, mimarlığın geliştirilmesini de kapsayacak şekilde genişletmektedirler.

Başlıca özellikleri, üyeliğin gönüllü olması ve mimarların mesleki çıkarlarını savunmalarıdır.

E. Diğer Örgütler

Ayrıca, mimarların oluşturduğu ve üyelerini daha geniş kültürel, insani amaçlarla ve özellikle uluslararası düzeyde biraraya getiren örgütler de vardır. Uluslararası düzeydeki örnekler arasında Ulus-

lararası Mimarlar Birliği (International Union of Architects-UIA) ve Ortak Pazar Ülkeleri Mimarlar Birliği (Commonwealth Association of Architects-CAA) bulunmaktadır. Bölgesel örnekler arasında ise, Avrupa Mimarlar Konseyi (Architects' Council of Europe-ACE), Asya Bölgesel Mimarlar Konseyi (Architects' Council of Asia-ARCASIA), Orta ve Doğu Avrupa Mimarlar Konseyi (Architects' Council of Central and Eastern Europe-ACCEE), Panamerikan Mimarlar Birlikleri Federasyonu (Pan-American Federation of Architects' Associations-PFAA), Afrika Mimarlar Birliği (Union of African Architects-UAA) ve Akdeniz Mimarlar Birliği (Union of Mediterranean Architects-UMAR) sayılabilir.

F. Karma Yapılar

Eğitim gibi belirli alanlarda, örneğin mimarlık okullarının akreditasyonu amacıyla, mimarlık meslek kuruluşlarını, birlikleri ve kamu yetkililerini biraraya getiren karma yapılar oluşturulmuştur. Örneğin İngiltere'deki Ortak Onay Kurulu (Joint Validation Panel / RIBA ve Mimarlık Kayıt Kurulu ortaklığında) ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Mimarlık Ulusal Akreditasyon Kurulu (National Architectural Accrediting Board-NAAB / Amerikan Mimarlar Enstitüsü AIA – Üniversitelere Bağlı Mimarlık Okulları Birliği ACSA ve Mimar Kayıt Kurulları Ulusal Konseyi NCARB temsilcilerinden oluşuyor) gibi.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Mimarlık Mesleği İle İlgili Düzenleme ve Örgütlenmeler

Çeviri: Bülend CEYLAN

Redaksiyon: Arif ŞENTEK

ABD'deki Mimarlık Kayıt Kurulları Ulusal Konseyi (National Council of Architectural Registration Boards – NCARB) tarafından 1999 yılında yayımlanan “The Regulation of Architecture in the United States” (ABD’de Mimarlık Mesleğinin Düzenlenmesi) başlıklı kitapçıktan çevrilmiş olan metin, ülkede mimarlık mesleği ile ilgili düzenleme ve örgütlenmelerin genel bir profilini çiziyor. Metinde, NCARB’nin yanısıra Amerikan Mimarlar Enstitüsü (American Institute of Architects – AIA), Mimarlık Okulları Birliği (Association of Collegiate Schools of Architecture - ACSA), Ulusal Mimarlık Akreditasyon Kurulu (National Architectural Accreditation Board - NAAB), Amerikan Mimarlık Öğrencileri Enstitüsü (The American Institute of Architectural Students - AIAS) gibi kuruluşların işlevleri anlatılıyor. Son yıllarda Avrupa ülkeleri ile ABD arasında mesleki yeterliklerin tanınması konusunda birtakım görüşmeler olduysa da, son olarak Avrupa Mimarlar Konseyi’nin NCARB ile yürüttüğü müzakereler şu an için olumsuzlukla sonuçlandı. Avrupa ve Amerika arasında karşılıklı tanınma konusunda sürmesi beklenen tartışmalara daha yakından bakabilmek için, her iki bölgedeki sistemleri daha yakından tanımak önemli görünüyor.

GİRİŞ

ABD’de, mimarlık mesleğinin uygulanması ile uğraşan başlıca beş örgütün sorumluluklarını tanımlayarak, bu ülkede meslek uygulamasını kolaylaştıran bu örgütler konusunda, yurt dışındaki mimarların zihinlerindeki karışıklıkları gidermeyi umuyoruz. Amerika’da, mimarlık mesleğini uygulama ve “mimar” unvanı kullanma hakkı sadece eyalet kayıt kurulları tarafından verilmektedir. Mimarlık Kayıt Kurulları Ulusal Konseyi (NCARB) bu eyalet kurullarını ulusal düzeyde temsil eder ve kendine üye kurullarla birlikte kayıt ve ruhsat politikalarını uygulamaya çalışır. Kayıt süreci içinde beş kuruluşun da destekleyici önemli görevleri vardır. Örneğin Amerikan Mimarlar Enstitüsü (AIA), üyesi firmalar arasında, yapılandırılmış staj eğitimi için gerekli desteği geliştirir. Mimarlık Okulları Birliği (ACSA), geleceğin mimarlarını eğiten kuruluşları temsil eder. Ulusal Mimarlık Akreditasyon Kurulu (NAAB) bu eğitim kuruluşlarını akredite eder. (Çoğu eyalet kayıt kurulu, akredite edilmiş bir eğitim programından alınmış mimari lisans derecesini kayıt için ön koşul olarak aramaktadır.)

Amerikan Mimarlık Öğrencileri Enstitüsü (AIAS) ülke çapında geleceğin mimarlarını temsil eder ve bu konumu itibarıyla eleştirel gözlemlerle kayıt işlemlerini değerlendirir.

MİMARLIK KAYIT KURULLARI ULUSAL KONSEYİ (National Council of Architectural Registration Boards - NCARB)

Mimarlık Kayıt Kurulu Ulusal Konseyi (NCARB), Amerika Birleşik Devletleri’ndeki eyalet kayıt kurullarını biraraya getiren bir federasyondur. Üyeleri sadece bu kurullardan oluşur. Amerika’daki her eyalet ya da bölgede, mimarların kayıtlarını tutan ve çalışmalarını düzenleyen bir yetkili merci bulunmaktadır. Genel olarak bu yetki, eyalet valisi tarafından atanmış mimar ve mimar olmayanlardan oluşan bir “Eyalet Mimarlık Kurulu”na verilmiştir. Eyalet Kurulunca kaydı yapılmadan hiç kimse, o eyalette mimarlık mesleği ile uğraşamaz ve mimar unvanını kullanamaz. Kayıt işlemlerine ek olarak eyalet kayıt kurulları, mesleği uygulamada nitelik/yeterliliği dikkate alır, kendi eyalet sınırları içinde mimarlık mes-

leğinin uygulanmasını izler ve mesleği uygulamada kurul tarafından belirlenmiş asgari standartlara uymayanlar hakkında disiplin işlemleri yürütür. ABD’de, mimarlık meslek uygulamasına ilişkin eyalet yasalarının, hem “unvan” hem de “uygulama” itibarıyla bir düzenleme getirdiği dikkate alınmalıdır. Bazı ufak istisnalar dışında hiç kimse, önceden kayıt olmaksızın, mimarlık meslek uygulaması kapsamına giren herhangi bir etkinlikte bulunamaz. Yine önceden kayıt olmaksızın hiç kimse, “mimar” unvanını kullanamaz, hizmetlerini bir mimar olarak duyuramaz ve kendisini mimar olarak tanıtamaz. Bu konuları, eyaletler ve bölgeler (federal hükümet değil) denetim altında tutar.

Washington’daki federal hükümetin, mimarlık meslek uygulamasını düzenleyen yasalar üzerinde çok sınırlı bir yetkisi vardır.1920 yılında eyalet kurulları, çoğu mimarın birden fazla eyalette mesleki uygulamalarda bulunduğunu ve bu bakımdan diğer eyalet kurullarına da kayıt gerekliliği doğduğunu görerek, mimarların nitelik/yeterliliklerini tanımlayan bir ulusal sistemin kurulmasına karar verdi. Böylece, niteliği tanınmış ve ruhsat verilmiş mimarlar, Birleşik Devletlerin her yerinde kayıt hakkına sahip olabileceklerdi. Eyalet kayıt kurullarının üzerinde çalıştığı bu model, Mimarlık Kayıt Kurulu Ulusal Konseyi’nin (NCARB) kuruluşuna olanak sağladı.

NCARB bir hükümet organı değil, kayıt işlemlerini yapan ve mimarlık meslek pratiğini düzenleyen eyalet kurullarının oluşturduğu bir federasyondur. Eyalet kurulları NCARB’nin kurallarını ve politikalarını belirler ve NCARB’nin yönetici ve görevlilerini seçerler. NCARB, eyalet kurulları ile birlikte, mimarların nitelik/yeterliliklerinin belirlenmesi için gerekli ulusal standartları belirler. Bu standartlar her eyalet kurulu tarafından, NCARB belgesi sahibi mimarların yeterliliklerini ayrıca kanıtlamalarına veya başkaca bir sınavdan geçmelerine gerek kalmadan kaydedilmelerine olanak verecek şekilde tanınmıştır. Kayıt için başvuranların değerlendirilmesinde NCARB’in uyguladığı standartlar ile her eyalet kurulunun uyguladığı standartların geniş ölçüde benzer olmasından dolayı, bu ulusal belgelendirme sistemi işlerlik kazanmıştır.

Her eyalet kurulu, kayıt için başvuranların beceri, bilgi ve yeteneklerini değerlendirmek üzere yaptığı yazılı sınavlarda, NCARB Mimar Kayıt Sınavı’nı (ARE) kullanmaktadır. Öte yandan, benzer şekilde NCARB de ruhsat için adaylardan ARE sınavından geçtiklerine ilişkin belge istemektedir. NCARB ruhsat için adaylardan, yerine getirilmesi gereken belirli koşulları olan bir stajı (Stajyer Geliştirme Programı – kısaca “IDP”) tamamlamış olmalarını istemektedir.

Çoğu eyalet kurulu da bu “IDP” koşulunu aramaktadır. NCARB, mimarlık eğitiminde Ulusal Akreditasyon Kurulu tarafından akredite edilmiş bir programdan alınmış diplomayı istemektedir, çoğu eyalet kurulu da aynı koşulu aramaktadır. Bu ulusal belgelendirme sistemi uzun yıllar boyunca başarıyla uygulandığından, Amerikan mimarları kendi buldukları eyaletin dışındaki eyaletlerde de kolayca kayıt olabilmek ve çalışma olanağı bulabilmişlerdir. Sistemin başarısı, eyalet kurulları ile NCARB arasında yakın işbirliğini gerektirmektedir. Yıllar içinde eyalet kurulları, kayıt koşullarını NCARB’ın belgelendirme standartları ile aynı çizgiye getirme istekliliğini göstermişlerdir. NCARB de kendi standartlarını, eyalet kurullarından gelen eleştiri ve önerilere yanıt verecek şekilde değişikliklerden geçirmektedir.

Bir örnek olarak, 1970’lerin sonlarına kadar çok az sayıdaki eyalette, akredite bir programdan alınmış diploma koşulu aranmaktaydı. Daha sonra diğer bazı eyaletler de diplomalarda bu koşulun aranmasıyla kamuya daha nitelikli bir hizmetin sunulacağına karar verdiler. Buna karşılık, 1984 yılından itibaren NCARB de ruhsat için akredite bir programdan alınmış diplomayı istemeye başladı. Bundan sonra da diğer eyaletlerin çoğu bu koşulu yürürlüğe soktu.

Mimarlık mesleğinde her ne kadar eyaletler bazında bir düzenleme geçerli ise de, eyaletler arasında ortak standartlara uygun sağlıklı bir değerlendirme söz konusudur. Ulusal düzeyde belgelendirme için gerekli standartların tespitine ek olarak NCARB, eyalet kurullarına mesleği uygulama kurulları da önermekte ve kurulların çoğu, mimarların denetimine temel oluşturmak üzere bu kurulları kendi kurulları olarak kabul etmektedir. Birçok eyalet kurulu, kayıtların yenilenmesinde “sürekli mesleki gelişim” (meslek içi eğitim) programlarına katılmış olma koşulunu aramaktadır. NCARB, mesleği uygulayan mimarların sürekli öğrenim sürecini geliştirmek ve kaydı yapılanların kendi eyalet kurullarınca aranan koşulları yerine getirebilmelerine olanak vermek üzere eğitici yayınlar üretmektedir. NCARB, zaman zaman eyalet meclislerinde yasal düzenlemeleri yapanlara, bir eyalet kurulunun en iyi şekilde nasıl çalışacağına ilişkin tavsiyelerde bulunmak amacıyla yasama konusunda rehberler yayınlamakta ve mimarlık meslek pratiğini etkileyen önemli düzenlemelere ilişkin beyaz kitaplar çıkarmaktadır.

NCARB, diğer ülkelerden temsilciler, ülkeler arasında mimarlık mesleğinin uygulanmasını kolaylaştırmak üzere ikili mutabakatlar sağlanması veya yetkilerin karşılıklı tanınması anlaşmaları yapılması için başvurduklarında, ABD adına sözcülük yapar. Bir başka ülkenin standartları, NCARB tarafından belge-

lendirme için aranan koşullarla her bakımdan uyum içindeyse, NCARB, söz konusu diğer ülke mimarlarına NCARB belgesine sahip olabilme ve karşılığında halen NCARB belgesine sahip olanlara da bu diğer ülkede mesleklerini uygulayabilme olanağı getirecek bir karşılıklı tanıma anlaşmasının yapılmasından yana istekli olmuştur. Kanada ile böyle bir anlaşma vardır. Bir diğer ülkenin aradığı koşullarda bazı açılardan benzer, bazı açılardan benzer olmayan yönler varsa, NCARB bu ülkenin mimarlarının bir ABD'li mimarla ilişkili olarak ABD'de mesleği uygulamalarına olanak verecek bir ikili anlaşmadan yana olmuştur. NCARB belgesi almak için hiçbir şekilde ne vatandaşlık ne de ikamet koşulu aranmaktadır. NCARB standartlarını karşılayan ama ABD'li olmayan bir kişi de belgeyi alabilir. Çoğu durumda, ABD dışında yapılan öğrenim ve eğitim, NCARB tarafından bütünüyle geçerli sayılabilmektedir. ABD'de mesleği uygulamak için bir mimarın kayıtlı olması gerekmektedir ve bu konuda sadece eyalet kurulu yetkilidir. NCARB belgesine sahip olanların kayıt olması, çoğu eyalette basit bir işlem konusudur.

AMERİKAN MİMARLAR ENSTİTÜSÜ (American Institute of Architects – AIA)

ABD'de, Amerikan Mimarlık Enstitüsü ana mesleki örgüttür. Üyelik, gönüllülük esasına göre tüm mimarlara ve diğer ilgili vatandaşlara açıktır. Amerika'daki kayıtlı/tescilli mimarların hemen hemen yarısı Amerikan Mimarlar Enstitüsü'ne üyedir. 1857'de kurulan AIA, yönetmeliğine göre; "mesleği, meslektaşları örgütleme ve birleştirme, estetik, bilimsel ve uygulamaya yönelik verimliliği sağlayarak mesleği geliştirme, planlama ve yapım işlerinde bilim ve sanatın ilerlemesini sağlama, inşaat endüstrisini koordine etme ve mesleğin topluma sürekli bir hizmet sunmasını sağlama" amacını taşımaktadır.

AIA örgütlülüğü ile mimarlar, ABD'de kamu ve özel kesimde yapı çevre konusunda verilen kararları etkileyebilmektedirler. AIA, eyaletlerde ve ulusal düzeyde yasama organlarında mimarların sesini en güçlü bir şekilde duyurabilmektedir. AIA, federal hükümetin icra organlarıyla da mimarlığı ilgilendiren konularda yakın ilişkiler kurmaktadır. Mal sahiplerinin, müteahhitlerin ve mimarların kullandığı standart sözleşme formlarını yayınlamak için AIA, inşaat endüstrisinde temel ilişkileri şekillendirmektedir. AIA, mimarlığa ilişkin araştırmaları desteklemekte, gençlere mimarlığı öğreten akademik kurumları yakından izlemektedir. AIA, akademik akreditasyon sürecini kuran ve destekleyen üç örgütten (diğerleri NCARB ve ACSA) biridir. Zaman zaman, örneğin yayınladığı AIA Mesleği Uygulama El Kitabı ile olduğu gibi AIA, mimarlık okullarının programlarında kullanılan eği-

tim materyalinin geliştirilmesine katkıda bulunur. AIA, ayrıca ülkenin her yanındaki mimarlık bürolarında eğitimlerini tamamlamakta olan stajyerlere danışmanlık yapan ve onları yönlendiren bir ulusal sistem kurmuştur.

AIA, Uluslararası Mimarlar Birliği ve Pan-Amerikan Mimarlık Birlikleri Federasyonu ile ilişkilerde, ABD'li mimarların resmi temsilcisidir. Mimarlık hizmetlerinin sınır ötesine serbest akışını sağlayan anlaşmaların geliştirilmesinde AIA, kardeş kuruluş NCARB'ye tavsiyelerde bulunarak belirleyici bir rol oynar. AIA, üyelerine hizmet veren gönüllü bir kuruluştur. Tarihi boyunca AIA, üyelerinin işlevlerini, toplumun yararı doğrultusunda en iyi şekilde tanımlayabilmiştir. Böylece, hükümet dışı bir özel örgüt olmasına karşın AIA, geniş toplumsal hedeflerin gerçekleştirilmesine yönlenebilmiştir.

MİMARLIK OKULLARI BİRLİĞİ (Association of Collegiate Schools of Architecture - ACSA)

1912'de kurulan Mimarlık Okulları Birliği ACSA'nın amacı mimarlık eğitiminin niteliğini geliştirmektir. Birliğin, ABD ve Kanada'daki akredite olmuş mimarlık okullarının tamamından ve programları akredite edilmemiş çok sayıda okuldan oluşan 200 üyesi bulunmaktadır. ACSA her yıl bir dizi toplantı düzenleyerek, mimarlık okullarındaki öğretim üyelerine, mimarlık kuramı, araştırmalar ve öğretim ile ilgili bildirimler sunma olanağı sağlar. Bunlara ek olarak ACSA, öğretim üyelerinin mimarlık meslek uygulamasında ve öğretim tekniklerindeki değişimleri izleyebilmelerine yardımcı olmak amacıyla, "sürekli mesleki gelişim programları"na destek olur. ACSA, NAAB'ın çalışmalarına yardımcı olur ve okulları akreditasyon için ziyaret eden ekiplere katılır. ACSA, mimarlık okullarındaki başarılı öğretim üyelerinin ödüllendirilmesine ve mimarlık öğrencileri arasında açılan tasarım yarışmalarına destek sağlar. 1947 yılından bu yana ACSA, Kuzey Amerika'da mimarlık eğitimi alanındaki tek hakemli dergi olan "Journal of Architectural Education"ı yayınlamaktadır. AIA ile işbirliği içinde ACSA, mimarlık alanında yapılan araştırmaların geliştirilmesine destek olur. Bu tür araştırmalardan, hem mimarlık eğitim programları, hem de mimarlık mesleği yararlanmaktadır.

ULUSAL MİMARLIK AKREDİTASYON KURULU (National Architectural Accreditation Board - NAAB)

Çoğu eyalet kayıt kurulu, kayıt için başvuru sahiplerinin akredite edilmiş bir mimarlık okulundan mezun olmaları koşulunu aramaktadır. Kurullar, ayrı

ayrı hangi programların akreditasyon için gerekli koşulları yerine getirmiş olmalarını aramaktansa, NAAB'nin akreditasyon sürecini esas almaktadır. Çoğu eyalette geçerli mevzuat ve bütün eyalet kurullarının getirdiği düzenlemeler, açıkça "NAAB tarafından akredite edilmiş bir programdan alınmış diploma"ya atıfta bulunmaktadır. Eğitim kurumlarının değil, bunların diploma verdikleri eğitim programlarının akredite edildiği dikkate alınmalıdır. Akredite edilmiş diğer programlardan diploma veren çoğu kurumun, akredite edilmemiş mimarlık programları da bulunmaktadır. Eğer kayıt için gerekli niteliklerin yerine getirilmesi amaçlanıyorsa, eğitimde seçilecek programın akredite edilmiş olduğuna dikkat edilmelidir.

NAAB eğitim programlarının değerlendirilmesinde kullanılan genel kriterleri belirler. Şu anda NAAB, geçerli bir programda yer alması gereken 37 farklı bilgi ve yetenek alanı tanımlamaktadır. Bu bağlamda uygun görülecek bir programda, liberal bir mimarlık eğitimini oluşturacak mesleki ve genel konulardaki çalışmalar yer almalıdır. Akreditasyon sürecinde bir eğitim kurumunun öncelikle kendi öz değerlendirmesini yapması istenmektedir. Daha sonra NAAB, bu öz değerlendirmeyi inceler, yeniden bir değerlendirmeye tabi tutar ve eğitim kurumuna, programı, öğretim üyelerini ve öğrencileri yerinde inceleyecek olan bir heyeti gönderir. Bu ziyareti yapan heyette, NAAB temsilcisi ile birlikte AIA, AIAS, NCARB ve ACSA tarafından önerilen kişiler yer alır. İnceleme sonucunda heyet, tavsiyelerini, programın akredite edilip edilmeyeceği konusunda nihai kararı verecek olan NAAB Yönetim Kuruluna iletir.

NAAB, 1940 yılında AIA ve NCARB tarafından kurulmuştur. Şu anda NAAB'ye, AIA, NCARB, ACSA ve AIAS üyedir. AIA, NCARB ve ACSA kuruluşlarının her biri NAAB Yönetim Kuruluna üçer üyelik için aday gösterir, AIAS'nin önerdiği aday sayısı ise

ikidir. Ek olarak kurulda dışarıdan seçilen iki üye de bulunmaktadır. NAAB'nin giderleri, AIA, NCARB ve ACSA tarafından eşit olarak paylaşılarak karşılanır. Son yıllarda NCARB, NAAB'den, diğer ülkelerdeki mimarlık eğitiminin ABD'deki ile karşılaştırılabilmesi için, ABD dışındaki programları da incelemesini istemiştir. Diğer bir ülkedeki mimarlık eğitimi programlarında, en azından ABD'de akredite edilmiş programları düzeyinde bir özenin gösterilmiş olması, bu ülke ile karşılıklı kayıt/tescil haklarının tanınması konusunda bir düzenleme yapabilmenin olanaklarını araştırmak için bir temel oluşturmaktadır.

AMERİKAN MİMARLIK ÖĞRENCİLERİ ENSTİTÜSÜ (American Institute of Architectural Students - AIAS)

ABD'deki mimarlık öğrencilerinin en büyük örgütü olan Amerikan Mimarlık Öğrencileri Enstitüsü (AIAS), 5000'den fazla öğrenciyi temsil etmektedir. AIAS'nin görevi, mimarlık öğrencilerini, güçlerini, mimarlıkta bilim ve sanatın ilerlemesi konusundaki çabalarını birleştirme ve mimarlıkta öğretim, eğitim, yetişme ve uygulama alanlarında en üst düzeylere varılmasını destekleme olarak belirlenmiştir. AIAS, geleceğin mimarlarının öğrenimi, eğitimi, yetişmesi ve sınanması ile ilgili konularla uğraşmaktadır. Örneğin AIAS, mimar olacak stajyerlerin yeterli düzeyde yetiştirilmelerini ve çalışma koşullarının yasalara uygunluğunu sağlama konusundaki girişimlerin en önünde yer almıştır. AIAS, geleceğin mimarlarının yönlendirilmesine ilişkin geliştirici konularda AIA ve NCARB ile birlikte çalışmaktadır. AIAS'ye, NAAB Yönetim Kurulunda bir üyelik verilerek öğrencilere akreditasyon sürecinde söz hakkı tanınmıştır. AIAS'nin, ayrıca ACSA ve AIA Yönetim Kurulunda birer temsilcisi bulunmaktadır.

Mimarlık İçin Manifesto:

Daha İyi Bir İngiltere İçin 21 Eylem

Çeviri: Tuğçe Selin Tağmat

İngiliz Mimarlar Kraliyet Enstitüsü (Royal Institute of British Architects-RIBA) ülkede seçimlere doğru gidildiği bir tarihte, 22 Mart 2005'te yayımladığı bir mimarlık manifestosuyla, halka ve politikacılara iyi mimarlığın iyi bir toplum yaşamı demek olduğunu bir kez daha hatırlatmayı amaçladı. Manifesto, iyi mimarlık politikalarının, daha iyi kamu hizmeti ve daha sürdürülebilir bir toplum getireceği ve bu nedenle de vatandaşların bu tür politikaları yürüten politikacıları destekleyeceği ana fikri üzerine kurulu. Manifesto metninin, hem RIBA üyelerinin hem de diğer meslek ve sanayi liderleri, meslek örgütleri ve halkın görüşleri alınarak oluşturulduğu belirtiliyor. RIBA'nın bu manifestosu, henüz bir ulusal mimarlık politikası olmayan İngiltere'nin politika oluşturması yolunda önemli bir metin.

Metne Türkçe olarak ulaşmak için:

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/manifesto-TR.pdf>

Metnin İngilizce orijinaline ulaşmak için:

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/manifesto.pdf>

Tasarımla Çalışmanın Zamanıdır

Mimarlığa da oy verilir. Mimarlık, hastaneler, okullar ve konut bölgelerinde kalite ve güvenlikle ilgilidir. Toplum olarak değerlerimizi ifade eder. Aynı zamanda İngiltere ekonomisinin de önemli bir parçasını oluşturur: 2004 yılında inşaat sektörü 100 milyar sterlin hacmine ulaşmış ve 2,1 milyon kişiye istihdam sağlamıştır.

Daha iyi bir İngiltere için RIBA şu önerileri yapmaktadır:

- Devlet finansmanı iyi tasarım kalitesi koşulu-na bağlanmalıdır.
- Sürdürülebilir konutların ilk elden satış işlemlerinde vergi muafiyeti sağlanmalıdır.
- Kent çevresindeki kasaba ve köylere gelişmiş toplu taşımanın sağlanması için gerekli fonlar buralara kurulacak toplu ticaret alanları veya dinlenme/eğlence tesislerinden elde edilmelidir.

- Plancıların güçlü bir tasarım anlayışına sahip olduğu bir planlama sistemi için yatırım yapılmalıdır.

Mimarlık ruhlarımızı yüceltir ve çok daha güzel deneyimler edinmemizi sağlar. Fakat hepsi bununla bitmez. Okul, hastane ve ofis yapılarında iyi tasarımlardan yola çıkarak, bu yapılardan elde edeceğimiz sonuçları geliştirebilir, işletim maliyetlerini düşürebilir, gelecekte kullanım, teknoloji ve taleplerde doğabilecek değişikliklere uyum sağlayabiliriz ve tüm bunların sonucunda yapılarımızda uzun vadeli bir değer oluşturabiliriz.

İyi mimarlık herkesin yaşam kalitesini geliştirir. Enerjiyi daha etkin bir şekilde kullanabilen ve kullanıcıların değişen ihtiyaçlarına uyum sağlayan konutlar üretir. Akıllı tasarımlar, toplum için birçok önemli hizmet sağlayarak adeta bir okul dışı eğitim aracı olarak görev yapar. Mimarlık, topluluklara yerleştik-

leri yere ait olma ve bu yerle övünme duygusu kazandırmak için en önemli araçtır. Politikacılar, tasarımın hizmetlerde merkezi öneme sahip olması gerektiğini anlamaya başlamışlardır, fakat bu konuda acilen bir adım atma çağrısı yapmamız gerekmektedir. Seçimler için mesajımız çok basit. Daha iyi kamu hizmetleri getirmenin zamanıdır. Sürdürülebilir toplumlar üretmenin zamanıdır. Tasarımla çalışmanın zamanıdır.

George Ferguson
2003–2005 Dönem RIBA Başkanı

Jack Pringle
2005–2007 Dönem RIBA Başkanı

Daha İyi Yaşam Çevreleri: Sürdürülebilirlik İçin Tasarım

RIBA, iklim değişikliğine karşı koyabilmek ve sürdürülebilir yaşama destek olmak için enerji ve kaynakların verimli kullanımına kendini adanmıştır. Bunu eğitim, araştırma, kampanyalar ve mesleki gelişim yoluyla yapmayı hedeflemektedir.

- Sürdürülebilir konutların ilk elden satışında vergi muafiyeti sağlanmalıdır. Sürdürülebilir topluluklar ve çevre dostu konutlar için tüketici talebi yaratılmalıdır.
- Yeniden canlandırma projelerini desteklemek, gereksiz gelişim hareketlerini engellemek ve tarihi çevreleri korumak için her tür inşaat çalışmasında KDV en aza indirilmelidir. Mevcut yapıların yeniden kullanımı ve yenilenmesindeki KDV yeni yapılar için istenen değerde olmalıdır.
- 2007 yılı vergi değerlendirmesi, enerjinin verimli kullanımı veya atık maddelerin azaltılmasını destekleyecek ve hatta özel sektördeki mal sahiplerini de içerecek vergi indirimleri için bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Emlak sahiplerine yönelik bu tür teşvikler enerjiyi daha verimli kullanan veya daha az atık üreten konutlar sağlayacaktır.
- Kamu arazilerinin gelişimi sürdürülebilir tasarım ve yapı tekniklerinin kullanılmasına öncülük yapacak şekilde değerlendirilmelidir. En büyük arazi sahibi olarak hükümet sürdürülebilir toplulukların gelişimine öncülük yapmak için eşsiz bir fırsata sahiptir.
- Planlama sistemi, yenilenebilir enerji üretimine uyumlu hale getirilmelidir. Planlama sistemi insanları konutlarındaki yaşamları sü-

resince çevreye en az etki yapacak şekilde sürdürmeleri konusunda teşvik etmelidir.

- Her yeni yapılan yapıda enerji tüketimini gösteren bir levha yer almalıdır. Enerji sınıfını belirtme zorunluluğu 2006 yılından itibaren kullanıma açılacak tüm yapılar için zorunlu hale getirilmelidir.
- Her okul yapısı sürdürülebilirlik için model bir proje olmalıdır. Her yeni veya yenilenmiş okul yapısında en az bir tane düşük veya sıfır enerji kullanımlı bölüm olmalıdır.

Topluma Değer Vermek: İnsanlar İçin Tasarım

RIBA, kamusal alana şimdiye kadar verilmediği kadar önem vermekte, kaliteli kamusal mekanların insanlara değer verildiğinin göstergesi olduğunu ve böyle mekanların daha güvenli insan yerleşmeleri sağlayarak anti-sosyal davranışların önüne geçeceğini savunmaktadır.

- Kent çevresindeki kasaba ve köylere gelişmiş toplu taşımanın sağlanması için gerekli fonlar buralara kurulacak toplu ticaret alanları veya dinlenme/eglenme tesislerinden elde edilmelidir. Küçük yerleşimlerin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.
- Tren ve otobüs durakları daha davetkar, daha kullanışlı, güvenli ve çevresiyle daha uyumlu hale getirilmelidir. Ulaşım altyapımızın kalitesi insanları ve toplu taşımaya ne kadar önem verdiğimizizin bir göstergesidir. Kalitesiz tesisler ise hem ziyaretçiler hem de o çevrede yaşayanlar için sevimlidir.
- Kamu fonlarıyla gerçekleştirilen tüm gelişim projelerine kullanıcıların –hastalar, öğrenciler, yolcular, çalışanlar, idareciler veya ziyaretçiler gibi- etkin bir şekilde katılımı sağlanmalıdır.
- Evlerinde küçük iş yapanlar için vergi indirimini yaparak evden çalışmanın önündeki engeller kaldırılmalıdır. Evden çalışma ekonomik etkinliği artırır, gereksiz seyahatleri önler ve konut bölgelerini tüm gün canlı tutarak buralardaki suç oranı ve anti-sosyal davranışlarla savaşmak için bir yol olabilir.
- Tüm kamu projelerinde inşaat maliyetinin %1'inin tasarım ve sanatın bütünleştirilmesine ayrılması sağlanmalı ve özel sektör girişimcilerinin de bu yaklaşımı izlemesi desteklenmelidir. Mimarlığın sanatla bütünleştirilmesi insanların yapılar ve peyzaja ilişkin de-

neyimlerini geliştirir, daha güçlü bir aidiyet duygusu kazandırır ve hem kültürel hem de ticari yararlar sağlar.

Geleceği Planlamak:

Verimliliğin Tasarımı

RIBA yapılı çevrenin üretiminde görev alan meslekler arasındaki engelleri ortadan kaldırmak istemektedir. Üyelerimizi, sürdürülebilir toplumların planlanması, tasarlanması, inşa edilmesi ve işletilmesinde pay sahibi olan tüm diğer meslek adamlarıyla daha yakın bir ilişki içinde olmak konusunda destekliyoruz.

- Plancıların güçlü bir tasarım anlayışına sahip olduğu bir planlama sistemi için yatırım yapılmalıdır. Planlama sistemimiz, kaynak azlığından, düşük moralli ve yetersiz özgüvenli bir ortamdan muzdariptir. Bu durum değiştirilmelidir.
- Kent için tasarım yapan mimarların iyi tasarımların savunucusu olabilmeleri için onlara gereken yetki verilmeli, danışma ve bilgi almaları için gerekli kaynak sağlanmalıdır. İyi tasarımı savunan mimarlar bölgesel meclisler, bölgesel gelişim kuruluşları ve yerel otoriteler tarafından, öncülük yapmalarına ve iyi tasarım üzerinde ısrarcı olmalarına olanak verecek yetkiyle donatılmalıdırlar.
- Küçük ölçekli planlama uygulamaları için daha basit prosedürler geliştirilmeli ve onaylanmış planlama uzmanlarının herhangi hassas bir konu içermeyen durumlarda planlama projesiyle ilgili prosedürleri doğrudan yetkiyle sonlandırması olanağı araştırılmalıdır. Zaten oldukça sıkı bir planlama sistemimiz varken, gereksiz zorlukları ortadan kaldırmak için mümkün olduğu durumlarda süreçleri hızlandırmalı ve daha verimli hale getirmeliyiz.

Temelleri İnşa Etmek:

Toplum İçin Tasarım

RIBA, mimarlık eğitiminde güçlü bir gelişme ve üstünlük sağlama hedefindedir. Daha bütünleşmiş bir

inşaat sektörü elde etmek amacıyla, yapılı çevrenin üretiminde yer alan meslek adamlarının ortak eğitim görmesi için çalışacağız.

- Devlet finansmanı iyi tasarım kalitesi koşuluna bağlanmalıdır. Kamu yapılarının temin edilmesinde, iyi tasarımın bir ön koşul olarak karşımıza çıktığı uzun vadeli değer ön planda tutulmalı ve tasarım kalitesini değerlendiren araçlar bu süreçte yer almalıdır.
- Kamu kurumları, 1972 tarihli İngiltere Yerel Yönetim Kanunu'nda değişiklik yaparak, kamu arazilerinin veya yapılarının satışında sadece yüksek fiyata değil aynı zamanda yüksek tasarım kalitesi ve planlamasına dayalı bir karar verme süreci getirmelidirler. Kamu arazileri veya yapılarının satışı, sürdürülebilir gelişim ve yerel canlandırma için katalizör görevi görmelidir.
- Kamu kurumlarının işveren konumunda olduğu durumlarda, bu kurumların tüm yeni inşa edilen projeler veya yenileme projeleri süresince tasarım danışmanları ile iletişim içinde olmaları sağlanmalıdır. Tüm işverenlerin desteğe ihtiyacı vardır.
- Yapılı çevreye ilişkin eğitimin Ulusal Müfredat'a katılması için Yetkinlikler ve Müfredat Kurumu ile ortaklaşa çalışma yapılmalıdır. Yapılı çevre eğitimi, matematik, fen, coğrafya, tarih ve vatandaşlık gibi ders konularıyla beraber ele alınabilecek çok önemli bir kaynaktır.
- Mimarlık ve yapılı çevre, yetişkinlerin eğitiminde kullanılan müfredata katılmalıdır. Daha iyi bir yapılı çevre için daha bilgili bir topluluk gerekir.
- Hükümetin planlama, mimarlık ve yapı işleriyle ilgili konulara verimli bir şekilde dahil edilmesi gerekmektedir. Yapılı çevrede kamu yararını en iyi şekilde sağlamak için hükümetin güçlü ve çok katılımlı bir öncülük yapmasına ihtiyaç vardır.

Yayımlar

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-1: Nasıl Bir Gelecek? - Nasıl Bir Mimarlık?

Nisan 2002, Mimarlar Odası Genel Merkezi ve Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi Yayını, 405 sayfa.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı -1, "Nasıl Bir Gelecek? - Nasıl Bir Mimarlık?" alt başlığıyla 3-5 Mayıs 2001 tarihinde Yıldız Teknik Üniversitesi Oditoryumu'nda yapıldı. Kurultayda sunulan bildiriler, panelde ve forumda yapılan tartışma ve değerlendirme metinleri, 3 güne yayılan programdaki sırayla kitapta yer alıyor. Geniş bir perspektifle, mimarlık formasyonunun toplum içindeki yeri, mimarlık-toplum ilişkisi, disiplinin sosyal boyutu gibi genel bir çerçeve içerisinde mimarlık eğitimi sorgulanıyor. Mimarlık eğitimi tartışması, ülkemizdeki sisteme göre, lisans, lisansüstü eğitim, eşkredilendirme konuları, stajdaki mimarlık eğitimi ve uluslararası düzeyde uzmanlık konularının yanısıra, meslek içi eğitimin ne olduğu, nasıl yaygınlaştırılacağı ve uygulamaya etkileri konularını da kapsıyor. Kurultaya katılanlar, mimarlık eğitimcileri, uygulayıcıları, yayımcıları ve Mimarlar Odası temsilcilerinin yanısıra, çevre ve kentle ilgili yazarlar ve mimarlığın farklı kesimlerinden kişileri de kapsayarak, eğitimin daha geniş bir perspektif içinde sorgulanması yolunu açıyor.

Kurultay süresince sunulan bildiri, tartışma ve değerlendirmeler sonucu ortaya çıkan önemli noktalar ve düzenleme komitesince yapılan saptamalar ışığında, ilgililere ve kamuoyuna Mimarlar Odası görüşü olarak sunulan metin, kitabın giriş metni olarak yer alıyor. Kitapta, "Nasıl Bir Gelecek? - Nasıl Bir Mimarlık?", "Mimarlık ve Mimarlık Eğitimi-ne Genel Bakış", "Lisans Eğitimi", "Mimarlık Eğitiminde Nitelik ve Eşkredilendirme", "Lisansüstü Eğitimi ve Uzmanlık Alanları", "Eğitim Sürecinde Uygulama Deneyimi / Staj", "Meslek İçi Eğitim", "Mimarlık Mesleğinde Yetki ve Sorumluluk" başlıklı oturumlar ve oturumların sonrasında yapılan foruma yer veriliyor.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - 2: Hazırlık Panelleri ve Forumları

Yay.Haz. N. Müge Cengizkan, Ayşen Ciravoğlu, Nisan 2004; 143 sayfa.

Mimarın Formasyonu Nedir, Ne Olmalıdır?

Yay.Haz. Ayşen Ciravoğlu, Nisan 2004; 471 sayfa.

10-12 Aralık 2003 tarihleri arasında, Mimar Sinan Üniversitesi Oditoryumu'nda, "Mimarın Formasyonu Nedir, Ne Olmalıdır?" başlığı altında gerçekleştirilen ikinci Mimarlık ve Eğitim Kurultayı ve onun öncesinde yapılan hazırlık panelleri ve forumlarında sunulan bildiriler ve yapılan tartışmalar iki kitap halinde yayımlandı. Hazırlık etkinlikleri, 18 Nisan 2003'te İstanbul Teknik Üniversitesi'nde gerçekleşen "Mimarın Formasyonu Nedir? Ne Olmalıdır?", 15 Ekim 2003'te Mimar Sinan Üniversitesi'nde düzenlenen "Üniversite-Uygulama İlişkileri" ve 6 Kasım 2003'te Yıldız Teknik Üniversitesi'nde yapılan "Nasıl Bir Gelecek, Nasıl Bir Mimarlık Eğitimi?" panel / forumlarından oluşuyor. Mimarlar Odası'nın sürekli hale getirdiği Kurultay, mimarın formasyonunun değişen tanımlarını tartışmak ve bu konuda hem Türkiye için bir durum değerlendirmesi yapmak, hem de içinde bulunduğu uluslararası süreçler içinde Türkiye'nin yerini saptamak açısından önem taşıyor.

Avrupa Birliği Ansiklopedisi

Desmond Dinan, ed., Nisan 2005, Başvuru Kitaplığı Dizisi; 1022 sayfa (2 cilt)

Avrupa Birliği Ansiklopedisi, Avrupa Birliği'nin temel kavramları, gelişimi, kurumları, politikaları, ana tartışma alanları ve anlaşmaları hakkında derinlemesine ve yetkin biçimde yazılmış başlıklarıyla, Avrupa bütünleşmesinde önemli rolleri olan kişilerin biyografileriyle AB aday üyesi Türkiye için çok önemli bir başvuru kaynağı. Uluslararası üne sahip akademisyenlerin yazdığı yedi yüzden fazla sayıda başlık Avrupa Birliği'nin her alanını kapsıyor. Avrupa Birliği Kronolojisi, çeşitli tablolar ve ekler de bu benzersiz eseri tamamlıyor. Türkiye'den akademisyenlerin gerçekleştirdiği güncelleme çalışması ise, sağladığı ek bilgiler ve yeni başlıklarla Avrupa Birliği'nin 31 Aralık 2004'teki eksiksiz fotoğrafını okurlarımıza sunmamıza olanak veriyor. Eserin editörü Desmond Dinan, ABD'deki George Mason Üniversitesi, Kamu Siyaseti Enstitüsü'nde ve Belçika, Brugge'deki Avrupa Koleji'nde öğretim üyesi.

Terimler Sözlüğü

ACSA Mimarlık Okulları Birliği

(Association of Collegiate Schools of Architecture)

1912 yılında ABD’de mimarlık eğitiminin kalitesini yükseltmek için kurulmuş olan, kâr amaçlı olmayan ve üyelerin katkılarıyla etkinliklerini sürdüren bir birliktir. Amacı, mimarlık eğitiminin niteliğini geliştirmektir. Birliğin, ABD ve Kanada’daki akredite olmuş mimarlık okullarının tamamından ve programları akredite edilmemiş çok sayıda okuldan oluşan 200 üyesi bulunmaktadır.

AIA Amerikan Mimarlar Enstitüsü

(American Institute of Architects)

1857 yılında, ABD’deki mimarların mesleki yararlarını korumak için kurulmuş olan bir meslek kuruluşudur. 74.000’in üzerinde lisanslı mimarın üye olduğu kuruluş, üyelerinin ihtiyaçlarına karşılık vermek, mimarların ortak değerlerini artırmak ve yağılı çevrenin kalitesini yükseltmek için çalışmaktadır.

AIAS Amerikan Mimarlık Öğrencileri Enstitüsü

(American Institute of Architectural Students)

ABD’deki mimarlık öğrencilerinin en büyük örgütü olan Amerikan Mimarlık Öğrencileri Enstitüsü (AIAS), 5000’den fazla öğrenciyi temsil etmektedir. AIAS’nin görevi, mimarlık öğrencilerini, güçlerini, mimarlıkta bilim ve sanatın ilerlemesi konusundaki çabalarını birleştirme ve mimarlıkta öğretim, eğitim, yetişme ve uygulama alanlarında en üst düzeylere varılmasını destekleme olarak belirlenmiştir.

NAAB Ulusal Mimarlık Akreditasyon Kurulu

(National Architectural Accreditation Board)

NAAB, 1940 yılında AIA ve NCARB tarafından, ABD’deki eğitim programlarının değerlendirilmesinde kullanılacak genel kriterleri belirlemek üzere kurulmuştur. Şu anda NAAB’ye, AIA, NCARB, ACSA ve AIAS üyedir.

NCARB Mimarlık Kayıt Kurulları Ulusal Konseyi

(National Council of Architectural Registration Boards)

Mimarlık Kayıt Kurulu Ulusal Konseyi, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki eyalet kayıt kurullarını biraraya getiren bir federasyondur. ABD’deki mimarlar, meslek uygulamalarını gerçekleştirmek için her eyalet ya da bölgede bulunan, mimarların kayıtlarını tutan ve çalışmalarını düzenleyen yetkili kurumlara başvurarak kayıt olmak zorundadırlar.

RIBA İngiliz Mimarlar Kraliyet Enstitüsü

(Royal Institute of British Architects)

1837 yılından beri mimarlığı destekleme işlevini sürdüren İngiliz meslek kuruluşu, hedefini, iyi tasarım yoluyla kamu yararına hizmet etmek olarak tanımlamıştır. 30.000’e yakın üyeye hizmet veren kuruluş, hem mesleğin daha ileri götürülmesi için çalışmakta hem de daha iyi mimarlık yoluyla toplumun daha iyi bir yaşam kalitesine kavuşacağı fikrini topluma yaymaktadır.

Web Kaynakları

ULUSLARARASI BELGELERİ
www.mimarlarodasi.org.tr
ADRESİNDEN TAKİP EDEBİLİRSİNİZ...

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA)

<http://www.uia-architectes.org/>

UIA Meslek Pratiği Komisyonu

http://www.aia.org/about_uia

Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE)

<http://www.ace-cae.org>

Akdeniz Mimarlar Birliği (UMAR)

<http://www.umar.org>

İngiliz Mimarlar Kraliyet Enstitüsü (RIBA)

www.riba.org

Amerikan Mimarlar Enstitüsü (AIA)

www.aia.org

Amerikan Mimarlık Kayıt Kurulları Konseyi (NCARB)

www.ncarb.org

Amerikan Mimarlık Okulları Birliği (ACSA)

www.acsa-arch.org

Amerikan Mimarlık Akreditasyon Kurulu (NAAB)

www.naab.org

Amerikan Mimarlık Öğrencileri Enstitüsü (AIAS)

www.aiasnatl.org